

**ВАКОЛАТДОР ОИД БА ХУҚУҚИ ИНСОН
ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**МАЪРУЗАИ МАХСУСИ
ВАКОЛАТДОР ОИД БА ХУҚУҚИ ИНСОН
ДАР БОРАИ ВАЗЪИ РИОЯИ ХУҚУҚ БА
БАРОБАРӢ ВА БАРҲАМ ДОДАНИ ҲАМА
ГУНА ШАКЛҲОИ ТАБЪИЗ
БАРОИ СОЛИ 2024**

ДУШАНБЕ – 2025

ТДУ 342.71 (575,3)

ТКБ 67.99 (2) 01 (2 тоҷик)

М-51

Маърузаи махсуси Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар
бораи вазъи риояи ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани
ҳама гуна шаклҳои таъъиз барои соли 2024 - Душанбе,
ҶДММ «Абдулло ва Искандар Ко». сах. 146

ISBN 978-99985-926-1-2

МУНДАРИҶА

ПЕШГУФТОР.....	4
1. Таҳкими мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти баробарӣ ва озодӣ аз таъъиз.....	7
2. Тақмили қонунгузорӣ чиҳати иҷрои уҳдадорихои байналмилалӣ Тоҷикистон дар самти баробарӣ ва манъи таъъиз	12
3. Қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ оид ба масъалаҳои баробарӣ ва озодӣ аз таъъиз.....	19
4. Иттилоотонӣ ва мусоидат ба баланд бардоштани маърифати шаҳрвандон оид ба ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъъиз.....	30
5. Таҳлили ҳисоботи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз.....	34
6. Ҳамкорӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз.....	39
Тавсияҳо.....	44
ХОТИМА.....	46

ПЕШГУФТОР

Масоили баробарӣ ва манъи таъйиз аз Конститутсияи мамлакат сарчашма гирифта, дар дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии милли танзим меёбад.

Мувофиқи моддаи 17 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳама дар назди қонун ва суд баробаранд. Давлат ба ҳар кас қатъи назар аз миллат, наҷод, ҷинс, забон, эътиқоди динӣ, мавқеи сиёсӣ, вазъи иҷтимоӣ, таҳсил ва молу мулк ҳуқуқу озодиҳоро қанолат медиҳад. Мардон ва занон баробарҳуқуқанд.

Дар ин робита 19 июли соли 2022 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз» қабул гардид, ки таҷрибаи нахустин дар байни давлатҳои Осиёи Марказӣ мебошад.

Зарурати қабули қонуни мазкур аз уҳдадориҳои байналмилалии Тоҷикистон ҳамчун иштирокчии фаъоли шартномаҳои байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон сарчашма гирифта, барои таъсиси низоми маҷмӯӣ ва самараноки таъмини баробарӣ ва мубориза бо таъйиз, аз ҷумла мутобиқ намудани қонунгузори кишвар ба принципҳои баробарӣ ва

манъи табъиз ва таъмин намудани эксперизаи зиддитабъизии он, аз байн бурдани қолабҳо ва стигма дар ҷомеа, ба роҳ мондани амалияи судии баррасии парвандаҳо вобаста ба ҳолатҳои табъиз, ташкили низоми мониторинги иҷрои тадбирҳо оид ба таъмини баробарӣ ва мубориза бо табъиз ва ҷамъовари маълумоти омӯрӣ оид ба ҳолатҳои табъиз замина мегузорад.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба таъмини баробарӣ ва манъи ҳама гуна шаклҳои табъиз фаъолияти худро тибқи қонуни болозикр ба роҳ монда, чиҳати таҳкими фаъолияти худ дар самти баробарӣ ва озодӣ аз табъиз, қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, такмили қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, иттилоотонӣ ва баланд бардоштани маърифатнокии шаҳрвандон, таҳлили фаъолияти мақомоти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ва таҳкими ҳамкориҳо дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз тадбирҳои муайянро андешидааст.

Дар асоси моддаи 14 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз” Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо мақсади шинос намудани мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, созмонҳои байналмилалӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ ва иттилоотонии ҷомеа дар бораи фаъолияти худ дар самти таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз ва мушкилоту норасоӣҳои дар самти мазкур ҷойдошта маърузаи махсуси мазкурро таҳия намудааст.

Итминони комил дорем, ки мақомоти ҳокимияти давлатӣ, худидоракунии шаҳрак ва деҳот маърузаи мазкурро мавриди баррасӣ қарор дода, чиҳати бартараф намудани мушкилоти дар дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз ҷойдошта, беҳтар намудани вазъ дар ин самт ва таҳким бахшидани ҳамкориҳо, аз ҷумла бо созмонҳои байналмилалӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ чораҳои мушаххас меандешанд.

1. Таҳкими иқтидори мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти баробарӣ ва озодӣ аз таъбиз

Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати таъмини баробарӣ ва манъи таъбиз дар сатҳи сиёсат, қонунгузорӣ ва амалияи ҳуқуқтатбиқкунӣ марҳила ба марҳила тадбирҳои муайяно амалӣ менамояд.

Бо мақсади татбиқи тавсияҳои давлатҳои аъзои Шурои СММ оид ба ҳуқуқи инсон тибқи расмиёти Шарҳи умумии даврӣ (даври дуюм) барои солҳои 2017-2020 соли 2018 аз ҳисоби намояндагони Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати адлия, Прокуратураи генералӣ, Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ва намояндагони ҷомеаи шаҳрвандӣ гурӯҳи кории байниидоравӣ оид ба таҳияи қонунгузориҳои зиддитаъбизӣ таъсис дода шуд. Гурӯҳи корӣ таҷрибаи пешрафтаҳо оид ба таҳияи қонунгузориҳои зиддитаъбизӣ мавриди омӯзиш қарор дода, лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”- ро таҳия ва пешниҳод намуд, ки 19 июли соли

2022 аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба имзо расид.

Қонуни мазкур аз 5 боб ва 23 модда иборат буда, асосҳои ташкилӣ ва ҳуқуқии амалигардонии ҳуқуқ ва имкониятҳои баробарро барои ҳамаи шахсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда, низоми ҳуқуқии пешгирӣ ва ҳифзи самаранок аз ҳама гуна шаклҳои таъбизро муқаррар менамояд.

Амалия нишон дод, ки барои татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи таъмини баробарӣ вазифаи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон мувофиқ мебошад, зеро Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ҳангоми амалӣ намудани ваколатҳои худ мустақил буда, ба ягон мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва шахсони мансабдор ҳисоботдиҳанда намебошад.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон тибқи тартиби пешбиниамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон тавассути баррасии муроҷиатҳо оид ба вайрон шудани ҳуқуқу озодиҳои инсон, пешниҳоди тавсияҳо оид ба барқарорсозии ҳуқуқҳои вайроншуда, муроҷиат бо дархост оид ба оғоз намудани истеҳсолоти интизомӣ ё

маъмурӣ, ё парвандаи ҷиноятӣ, бо аризаи даъвогӣ ба суд муроҷиат намудан, муроҷиат ба Суди конституционӣ, пешниҳодҳо оид ба такмили қонунгузорӣ, гузаронидани мониторингҳои риояи ҳуқуқи озодиҳои инсон мусоидат менамояд.

Бинобар ин, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонро ҳамчун мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба таъмини баробарӣ ва манъи ҳама гуна шаклҳои таъбиз муайян намуда, ба он ваколатҳои дахлдор додааст.

Барои амалигардонии ваколатҳо оид ба таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз қонун таъсис додани воҳиди сохтории махсусро дар Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон пешбинӣ намудааст. Бо мақсади амалигардонии муқаррароти Қонуни мазкур дар асоси фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 апрели соли 2023, №555 “Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 июни соли 2009, №673 “Дар бораи масъалаҳои таъмини фаъолияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар

Ҷумҳурии Тоҷикистон” воҳидҳои кории иловагӣ ҷудо карда шуданд.

Дар ин асос, бо фармони Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон аз 1 майи соли 2023, №32 дар сохтори Дастгоҳи мақомот шуъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъйиз таъсис дода шуд, ки аз сардори шуъба, муовини сардори шуъба, сармутахассис ва мутахассиси пешбар иборат аст.

Кормандони шуъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъйизи Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон

Бо мақсади амалисозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз” тибқи фармони Ваколатдор

оид ба ҳуқуқи инсон аз 28 феввали соли 2023, №17 гурӯҳи корӣ оид ба масъалаҳои амалисозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” таъсис дода шуда, як қатор корҳо амалӣ шуданд. Аз ҷумла, масъалаҳои ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Низомномаи Дастгоҳи марказии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ва Дастурамали тартиби баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ гардиданд.

Дар натиҷа аз ҷониби гурӯҳи кории мазкур лоиҳаи “Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” таҳия гардида, ба гурӯҳи кории байниидоравӣ пешниҳод карда шуд.

Бо мақсади баланд бардоштани касбияти кормандони Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар самти таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз дарсҳо ва тренингҳои омӯзишӣ

дар мавзуи “Ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ва бо ҷалби коршиноси байналмилалӣ дар мавзуи “Манъи таъбизи шахсони маъюбиятдошта” гузаронида шуданд.

Мутмаинем, ки баҳри амалӣ гаштани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз тамоми имкониятҳо истифода хоҳад бурд.

2. Такмили қонунгузорӣ ҷиҳати иҷрои уҳдадориҳои байналмилалии Тоҷикистон дар самти баробарӣ ва манъи таъбиз

Яке аз самтҳои муҳими фаъолияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон мусоидат ба такмили қонунгузорӣ буда, бо қабул гардидани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” экспертизаи зиддитаъбизии лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ низ ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон вогузор шудааст.

Бо мақсади мутобиқ намудани меъёрҳои қонунгузори амалкунанда бо Қонуни мазкур таҳлилу омӯзиш идома дорад. Лозим ба ёдоварист, ки пас аз қабули қонуни мазкур зарурияти экспертизаи зиддитабъии қонунгузори амалкунанда ба миён омадааст. Зеро, таҷриба нишон медиҳад, ки дар баъзе аз онҳо меъёру муқаррароти табъизкунанда ва ба нобаробарӣ мусоидаткунанда ҷой доранд.

Бо ин мақсад, бо супориши Роҳбари Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби намояндагони Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати адлия, Прокуратураи генералӣ, Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон, Кумитаи кор бо занон ва оила ва намояндагони ҷомеаи шахрвандӣ гурӯҳи кории байниидоравӣ оид ба таҳияи қонунгузори зиддитабъӣ таъсис дода шуда, фаъолияти муназзам дорад.

Мутобиқи қисми 2 моддаи 13 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз” ба салоҳияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон пешниҳод намудани таклифҳо оид ба тақмили қонунгузорӣ дар бораи ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз ва

гузаронидани экспертизаи зиддитаъъизии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, пешниҳоди хулосаҳо оид ба мутобиқати лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ ба қонунгузорӣ дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз дохил мешаванд.

Қонуни мазкур, ҳамчунин қабули якчанд санадҳои дигари зерқонунӣ, аз ҷумла Тартиби гузаронидани медиатсия ва Тартиби гузаронидани экспертизаи зиддитаъъизиро пешбинӣ менамояд. Вале, новобаста аз амалишавии қонун ва чораҳои андешида то ҳол санадҳои зерқонунии мазкур қабул нагардидаанд, ки ба амалишавии самараноки қонун монеа эҷод мекунанд. Мавҷудияти муқаррароти мазкур дар қонун ва набудани санадҳои зерқонунӣ дар амалия нофаҳмиро ба миён овардааст. Мувофиқи мақсад аст, ки кори гурӯҳи корӣ дар ин самт ҷоннок ва аз ҷониби шарикони рушд дастгирӣ карда шавад.

Соли 2024 аз ҷониби гурӯҳи кории байниидоравӣ лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» бо мақсади мувофиқ намудани Қонуни мазкур ба Қонуни Ҷумҳурии

Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз” таҳия гардида, аз 20 июни соли 2024, №2057 мавриди амал қарор гирифт.

Тағйиру иловаҳои мазкур ба масъалаҳои тақвияти салоҳияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар самти баробарӣ ва манъи таъъиз ва дигар масъалаҳои марбут ба он равона гардидааст.

Аз ҷумла, ба қисми 1 моддаи 17 муқаррароти зерин: “Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон аризаву шикоятҳоро оид ба баҳсҳои байни шахсони воқеӣ, ба истиснои баҳсҳо оид ба ҳолатҳои таъъиз баррасӣ наменамояд» илова карда шуд. Зеро тибқи муқаррароти қаблӣ Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон шикоятҳоро оид ба баҳсҳои байни шахрвандон, баррасӣ намекард, ҳарчанд Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз” пешбинӣ менамояд, ки мақоми ваколатдори давлатӣ ариза ва шикоятҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ё гурӯҳи шахсонро оид ба ҳолатҳои таъъиз баррасӣ наамояд.

Иловаи моддаи 17¹ (Фаъолияти миёнҷигарӣ (медиатсия)) ба он хотир ворид карда шуд, ки тибқи сархати чоруми қисми 2 моддаи 13 Қонуни Ҷумҳурии

Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз” мақоми ваколатдор вобаста ба таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз оид ба оштикунонии тарафҳо миёни қурбонии эҳтимолии таъйиз ва шахси эҳтимолан кирдори таъйизро содиркарда чораҳо меандешад.

Ҳамчунин, ба моддаи 22 қисми 2 бо мазмуни зерин илова карда шуд: «Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон экспертизаи зиддитаъйизии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои онҳоро бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мегузаронад ва хулосаи худро доир ба мутобиқати онҳо ба қонунгузорӣ дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз пешниҳод менамояд». Чунин муқаррарот аз сархати дуёми қисми 2 моддаи 13 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз” бармеояд.

Ҳамчунин, бо назардошти пешниҳоди маърузаи махсус дар бораи вазъи риояи ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз ба моддаҳои 25 ва 26-и Қонуни мазкур тағйиру иловаҳои дахлдор ворид гардиданд.

Гуруҳи кории байниидоравӣ фаъолиятро дар ин самт идома дода, бо мақсади мутобик намудани Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон”-ро таҳия ва ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намуд.

Инчунин, дар назди Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон низ як гуруҳи корӣ оид ба масъалаҳои амалисозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” (иборат аз роҳбарони сохторҳои Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон) таъсис дода шудааст.

Аз ҷониби гуруҳи корӣ оид ба масъалаҳои амалисозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизмати давлатӣ”, “Дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои кӯдак”, “Дар бораи уҳдадориҳои ҳарбӣ ва хизмати ҳарбӣ” таҳлил гардида, барои баррасии минбаъда ба гуруҳи кории байниидоравӣ пешниҳод карда шуданд.

***Лаҳзаҳо аз ҷаласаҳои Гурӯҳи корӣ оид ба масъалаҳои амалисозии
Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам
додани ҷама гуна шаклҳои таъбиз”***

Хамчунин, дар ин самт соли 2024 аз ҷониби кормандони мақомот ба лоиҳаи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Дар бораи ворид намудани иловаҳо ба Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Дар бораи ворид намудани иловаҳо ба Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва “Дар бораи ворид

намудани тағйиру иловаҳо ба Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон” хулоса пешниҳод намуданд.

3. Қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ оид ба масъалаҳои баробарӣ ва озодӣ аз табъиз

Яке аз самтҳои афзалиятноки Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ мебошад.

Лозим ба ёдоварист, ки дар мақомот қабул ва баррасии муроҷиати шахрвандон дар асоси қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ”, “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз” ба роҳ монда шудааст.

Ҳамзамон, тибқи қадвали қабули муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, қабули сайёри муроҷиатҳо дар шаҳру ноҳияҳо, раванди қабул, бақайдгирӣ ва баррасии муроҷиатҳо аз ҷониби роҳбарияти мақомот амалӣ гардида, ҷиҳати ҳалли мушкилоти муроҷиаткунандагон мусоидат карда мешавад.

Зимни қабул ва баррасии муроҷиатҳо Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон метавонад оид ба ҳолатҳои таъбири хулоса диҳад, тарафҳоро оштии кунонад, бо мақсади барқарор кардани ҳуқуқҳои қурбонии таъбир ба мақомоти дахлдори давлатӣ тавсия равон кунад ва дар сурати иҷро накардани тавсияҳо аз ҷониби мақомоти давлатӣ ё шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ба суд оид ба таъмини иҷрои тавсияҳои худ муроҷиат намояд.

Соли 2024 дар мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар самти таъбир 4 муроҷиати хаттӣ ва 7 муроҷиати шифоҳӣ қабул ва баррасӣ гардиданд. Муроҷиатҳои хаттӣ тибқи таснифот ба ҳуқуқу озодиҳои зерини инсон тааллуқ доранд:

- ҳуқуқ ба озодӣ аз таъқиб дар ҷойи кор – 1 адад;
- таъқиб ва дахлнопазирии шахсӣ – 2 адад;
- таъбир аз рӯйи маъюбият – 1 адад.

Мавриди зикр аст, ки муроҷиатҳои воридгардида нисбати қарор ё амал (беамалӣ)-и субъектони зерин шикоят карда шудааст:

- Вазорати маориф ва илм – 1 адад;
- Вазорати қорҳои дохилӣ- 1 адад;
- шахси воқеӣ – 1 адад;

– роҳбари Маркази таъминоти бехатарии озуқавории ноҳияи Шаҳринав – 1 адад.

Аз 4 муроҷиати хаттӣ 2 адад дар Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон баррасӣ гардида, тибқи тааллуқдорӣ 1 адад ба Суди Олӣ ва 1 адад ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ирсол карда шуданд. Дар муроҷиатҳо шаҳрвандон вобаста ба табъиз дар ҷойи кор, дахлнопазирии шахсӣ ва қабул накардан ба муассисаи томактабӣ мусоидат пурсидаанд. Масалан, шаҳрванд Қ.Г. ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон муроҷиат карда, вобаста ба мавриди табъиз қарор гирифтани аз ҷониби сардор ва мутахассиси пешбари Маркази таъминоти бехатарии озуқавории ноҳияи Шаҳринав шикоят намудааст. Мувофиқи маълумоти аризадиҳанда ҳолати бавучудомада боиси аз кор озод гардидани ӯ гаштааст.

Бо мақсади равшанӣ андохтан ба ҳолати кор ва оштикунонии тарафҳо аз ҷониби кормандони масъули мақомот бо сардор, мутахассиси пешбари Маркази таъминоти бехатарии озуқавории ноҳияи Шаҳринав ва муроҷиаткунанда суҳбат гузаронида шуд. Дар рафти суҳбат маълум гардид, ки муносибати кормандони ин марказ дар вақтҳои охир тезу тунд гардида, мавҷудияти

мушкилоти дигар низ боиси вайрон гардидани муносибатҳои меҳнатӣ гардидааст. Аз ин лиҳоз, тарафҳо ба созиш наомада, муроҷиаткунанда хоҳиш кард, ки даъвои ӯ тариқи судӣ ҳал карда шавад.

Бо дастрасии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва моддаи 19 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” аризаи шаҳрванд барои баррасӣ ва муайян намудани ҳолатҳои таъбиз тибқи тааллуқдорӣ ба Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ирсол гардид.

Лозим ба ёдоварист, ки тибқи қонуни мазкур шаҳрванд ҳуқуқ ба ҳимоя аз таъбиз бо тартиби судӣ дорад. Агар шахс худро ҷабрдидаи таъбиз шуморад, ҳуқуқ дорад ба суд бо талаби барқарор кардани ҳуқуқи худ ба баробарӣ ва ҳамзамон безътибор доништани санаде, ки боиси ба миён омадани ҳолати таъбиз гардидааст, муроҷиат намояд.

Инчунин, шаҳрванд У.Ф. аз таъқиб ва паст задани шаъну шарафаш аз ҷониби собиқ сардораш М.Б., ки корманди мақомоти ҳифзи ҳуқуқ мебошад, шикоят намуд. Зимни баррасии муроҷиат маълум гардид, ки

собик сардораш нисбати ӯ хусумати шахсӣ пайдо намуда, ҳатто баъди аз мансаб озод шуданаш низ ӯро таъқиб менамудааст.

Мувофиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз” таъқиби шахс тавассути паҳн намудани иттилооти пастзанандаи шаъни ӯ ва ҳамзамон таъқиб тавассути мессенҷерҳо таъъиз ҳисобида шуда, поймолсозии ҳуқуқи инсон мебошад.

Бо мақсади ба созиш овардани тарафҳо онҳо 12 апрели соли 2024 ба мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон даъват гардида, оқибатҳои таъқиб ва риоя накардани талаботи қонунгузорӣ ба онҳо фаҳмонида шуда, ба созиш омаданд.

Ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон шахрванд Ҷ.С. истиқоматкунандаи шаҳри Душанбе ҳам тариқи шифоҳӣ ва баъдан тариқи хаттӣ муроҷиат намуда, оид ба қабул накардани духтараш М.Ш. ба муассисаи таълимии томактабӣ бо сабаби доштани маъюбияташ, ки роҳ гашта наметавонад, шикоят намуда, хоҳиш кард, ки барои қабули духтараш ба муассисаи таълимии томактабӣ мусоидат карда шавад.

Шаҳрванд инчунин иброз дошт, ки ба шаҳри Душанбе аз вилояти Суғд бо оилааш барои реабилитатсия (офиатбахшӣ) духтараш М.Ш. омадаанд ва чун маълумоти олий дорад, меҳодад фарзандашро ба муассисаи томактабӣ ҷойгир намуда, ба кор дохил шавад. Ҳамзамон ӯ иттилоъ дод, ки аллакай ба чанд муассисаҳои томактабии шаҳри Душанбе муроҷиат намудааст ва ҳатто ҳамаи ҳуҷҷатҳои духтараш барои қабул омодаанд, аммо мегӯяд вақте, ки мудирони боғча аз роҳ гашта натавонистани духтари чорсолааш огоҳӣ меёфтанд, қабули фарзандашро ба боғча рад менамуданд. Сабаби рад гаштани қабулро дар надоштани мутахассисони дахлдор арзёбӣ мекардаанд. Инчунин, бештари вақт ба муроҷиаткунанда ҷиҳати ҷойгир намудани фарзандаш ба мактаби махсус ё интернат тавсия меоданд.

Қобили зикр аст, ки ҳама шахсони маъюбиятдошта, аз ҷумла кӯдакони маъюб ҳуқуқ доранд, дар баробари дигар ҳамсолони худ ба муассисаҳои томактабӣ ва мактабӣ бидуни табъиз қабул карда шаванд. Аз муҳтавои Қонуни зиддитабъизӣ бар меояд, ки муассисаҳо, корхонаҳо новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқиашон уҳдадоранд

фаъолияти худро, аз ҷумла ба талаботи шахсони маъюбиятдошта мувофиқ намоянд, инро дар қонун мутобиқшавии оқилона номидаанд. Дар сурати сарфи назар намудани талаботи шахсони маъюбиятдошта табъиз рух дода, ин гуна шахсон наметавонанд ҳуқуқҳои худро дар баробари дигарон амалӣ намоянд.

Ҳангоми муроҷиати шифоҳии шаҳрванд кормандони Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон чанд маротиба ба Раёсати томактабии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар сохторҳои дахлдори вазорат шифоҳӣ муроҷиат намуда, талаботи қонуни зиддитабъизиро фаҳмонида, ҳоҳиш карданд, ки шаҳрвандро қабул карда, барои ҷойгир намудани фарзандаш мусоидат намояд. Аммо масъулин бо сабаби набудани шароити мутобиқ барои кӯдаки маъюб дар муассисаҳои томактабӣ хоҳиши шаҳрванд Ҷ.С.-ро бенатиҷа анҷом медоданд.

Баъд аз пешниҳоди аризаи хаттӣ ва омӯзиши пурраи он ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон мактуби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо зикри талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои

табъиз” ва дарчи ҳуқуқҳои маъубон таҳти назорат санаи 28 августи соли 2024 фиристода шуд.

Дар натиҷа, бо мусоидат Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ва суҳбати телефонӣ бо мудирӣ шуъбаи маорифи ноҳияи Фирдавсӣ санаи 24 сентябри соли 2024 духтари шаҳрванд Ҷ.С. ба муассисаи таълимии томактабии №130-и ноҳияи Фирдавсӣ қабул карда шуд.

Шаҳрванд Ҷ.С. изҳори миннатдорӣ худро сидқан ба мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон баён намуд.

Ҳамзамон, дар соли 2024 дар мақомот 7 муроҷиати шифоҳӣ баррасӣ гардид, ки аз инҳо *5 нафар зан ва 2 нафар мард мебошанд.*

Муроҷиатҳои шифоҳӣ тибқи таснифот ба ҳуқуқу озодиҳои зерини инсон тааллуқ доранд:

- *табъиз аз рӯйи маъубият – 1 адад;*
- *таъқиб дар ҷойи қор – 1 адад;*
- *таъқиб – 1 адад;*
- *таъқиб ва наст задани шаъну шараф – 1 адад;*
- *таъқиб ва даҳлат ба зиндагии шахсӣ -1 адад.*

Аз натиҷаи баррасии 11 адад муроҷиат дар соли 2024 воридгардида 8 адад муроҷиат ба таъқиб тааллуқ

дошта, мавҷуд будани мушкилоти ҷомеаро дар ин самт инъикос менамояд.

Қабули сайёри шаҳрвандон аз ҷониби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти табъиз

Тибқи моддаи 6 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои табъиз” таъқиб рафтори номатлуби ба ягон асоси муқаррарнамудаи Қонуни мазкур алоқаманд аст, ки мақсад ва натиҷаи он паст задани шаъну шарафи шахс ва (ё) ба миён овардани муҳити бадхоҳона, харобкорона, таҳдидкунанда, хусуматомез, пастзананда, таҳқиркунанда ё аламангез мебошад. Таъқиб ҳам табъиз ҳисоб меёбад, зеро он ҳуқуқи инсонро ба муносибати баробар поймол менамояд.

Таҳлили муроҷиатҳо нишон медиҳад, ки ба табъиз маъмулан занон осебпазир ҳастанд, яъне аз 11 муроҷиат 8 муроҷиат аз ҷониби занон пешниҳод шудаанд.

Бештари вақт таъқиб дар ҷой кор рух дода, корфармоён аз мансаби худ сӯистифода намудаанд. Занон дар бештари ин ҳолатҳо баъди таъқиб гардиданашон аз кор озод гардида, осебпазирии онҳо бомаротиб афзудааст.

Мавриди қайд аст, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барномаи таълими фарогир аз соли 2011 амалӣ шуда истодааст ва вобаста ба он дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи маориф” истилоҳи “таълими фарогир” ворид карда шуд.

Мутаассифона, дар мисоли муроҷиати ба мақомоти Ваколатдор воридгардида, тамғагузори иҷтимоӣ ва дарки манфии маъҷубият монеаҳои садди роҳи кӯдакони дорои маъҷубиятро дар дастрасӣ ба таҳсил бадтар менамоянд. Зеро бархе аз шахсоне, ки дар соҳаи маориф кор мекунанд, бар он назаранд, ки чунин кӯдакон бояд дар интернатҳо ба таълим фаро гирифта шаванд, ҳол он ки мувофиқи стандартҳои байналмилалӣ таълиму тарбия дар чунин муассисаҳо ба ҳолати равонӣ ва физиологии кӯдак таъсири манфӣ мерасонад.

Масъалаи дигаре, ки мебоист баррасӣ намуд, тартиби гузаронидани медиатсия (оштикунонӣ), ки дар

сархати панҷуми банди 2 моддаи 13 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” дар бобати ваколати мақомоти ваколатдор омадааст, мебошад. Мушкилӣ дар он зоҳир мегардад, ки то ҳол дар ҷумҳурии қонун дар бораи медиатсия қабул нагардидааст, гарчанде дар қонуни зиддитаъбизӣ ҳалли баҳсҳои таъбизӣ бо тартиби гузаронидани медиатсия муқаррар гардидааст.

4. Иттилоотонӣ ва мусоидат ба баланд бардоштани маърифати шаҳрвандон оид ба ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъъиз

Шарҳу тавзеҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз” дар байни аҳоли ва субъектони амаликунандаи он бинобар дар амалияи ҳуқуқтатбиқкунӣ падидаи нав буданаш, муҳим арзёбӣ гардидааст.

Бо ин мақсад аз ҷониби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон марҳила ба марҳила роҳандозии чорабиниҳои иттилоотӣ ба мақсад мувофиқ доништа шуда, ҷадвали гузаронидани онҳо тасдиқ гардид. Тибқи ҷадвали мазкур соли 2024 аз ҷониби роҳбарият ва кормандони масъули Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар 11 шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ, аз ҷумла дар ноҳияҳои Шаҳринав, Шаҳритус, Ш.Шоҳин, Дарвоз, Ванҷ, Рӯшон, Рошқалъа, Ишкошим, Мастҷоҳ ва шаҳри Роғун чорабиниҳои иттилоотӣ гузаронида шуданд.

Чорабиниҳо бо иштироки шахсони масъули мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, кормандони сохторҳои маориф, тандурустӣ, ҳифзи

иҷтимоӣ, фарҳанг, корҳои дин, танзими анъана ва
ҷашну маросим, кор бо занон ва оила, ҷавонон ва
варзиш, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, рӯзманигорон ва
фаъолони маҳаллаҳо доир гардид.

Лаҳзаҳо аз чорабиниҳои иттилоотӣ дар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ

Тренинги омӯзишӣ бо иштироки шахсони масъули муассисаҳои таълимӣ, волидон ва мутахассисони “Синфҳои захиравӣ”

Инчунин, бо мақсади баланд бардоштани донишҳои касбии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз дар ҳамкорӣ бо ташкилоти ҷамъиятии “Рушди Инклюзия” 10 тренинги омӯзишӣ дар шаҳрҳои Душанбе, Ҳисор, Турсунзода, Норақ, Кӯлоб ва ноҳияҳои Рӯдакӣ, Варзоб, Файзобод, Ҳамадонӣ гузаронида шуд. Чорабиниҳои зикргардида бо иштироки шахсони масъули муассисаҳои таълимӣ, волидон ва мутахассисони “Синфҳои захиравӣ” раисон ва фаъолони маҳаллаҳо доир гардид.

Ба иштирокчиёни чорабиниҳои мазкур дар бораи зарурати қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”, вазифаҳои мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ҳамчун мақоми ваколатдор дар самти таъмини баробарӣ ва манъи таъбиз ва ваколатҳои мақомоти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳраку деҳот дар самти мазкур маълумот пешниҳод карда шуд.

Бо ҳамин мазмун соли 2024 дар асоси ҳамкориҳои мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ташкилоти ҷамъиятии «СПИН Плюс» 6 май дар шаҳри Душанбе, 15 май дар шаҳри Бохтар ва 25 июн дар шаҳри Хучанд барои адвокатҳо ва намояндагони ташкилотҳои ҷамъиятии дар самти ҳифзи ҳуқуқҳои шахсони гирифтори ВНМО фаъолиятдошта тренинги омӯзишӣ вобаста ба ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқҳои шахсони бо ВНМО зиндагикунанда ва шарҳу эзоҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” гузаронида шуд.

Раванди чорабиниҳои мазкур дар воситаҳои ахбори омма васеъ инъикос гардида, аз натиҷаи

чорабиниҳо дар сомонаҳои мақомоти давлатӣ хабару гузоришҳо нашр карда шуданд.

Соли 2024 бо мақсади таъмини фаъолият дар самти иттилоотонӣ кормандони масъули мақомот дар ҳамкорӣ бо ВАО 20 баромадҳо дар телевизиону радио ва чопи мақолаҳо анҷом доданд, аз ҷумла 5 баромад дар телевизион, 7 мақола дар матбуоти даврӣ ва 8 мақолаи дигар дар матбуоти электронӣ ҷой дода шуданд.

5. Таҳлили ҳисоботи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар самти шарҳу тавзеҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” тадбирҳои зарурӣ меандешад. Новобаста аз ин, дарки мазмуну муҳтавои қонуни зикргардида аз ҷониби кормандони мақомоти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳраку деҳот дар сатҳи зарурӣ нест. Аз ин маълумоти аз ҷониби мақомот ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон пешниҳодшаванда дарак медиҳад.

Лозим ба ёдоварист, ки дар асоси сархати ҳаштуми моддаи 16 қонуни зикргардида, мақомоти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот бо мақсади бақайдгирии ҳолатҳои таъйиз ҳисоботдиҳии махсусро пеш мебаранд ва ба мақоми ваколатдор пешниҳод менамояд.

Бо мақсади дар Маърузаи махсуси Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон инъикос намудани масъалаи мазкур моҳи декабри соли 2024 оид ба пешниҳоди маълумоти бақайдгирии ҳолатҳои таъйиз ба мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, аз ҷумла ба мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе, Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилояти Суғд, Хатлон, шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ: шаҳрҳои Ваҳдат, Ҳисор, Турсунзода, Роғун ва ноҳияҳои Варзоб, Нуробод, Рашт, Рӯдакӣ, Сангвор, Лахш, Шаҳринав, Файзобод, Тоҷикобод мактуби дархостӣ ирсол гардид.

Зимни таҳлили ҷавобҳои воридгардида аз ҷониби мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон маълум гардид, ки аксари мақомотҳои худидоракунии шаҳрак ва деҳот масъалаҳои марбут ба таъйизро бо зӯрварӣ нисбати занон, мақоми зан дар ҷомеа, масъулияти

падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд, пешгирии терроризм ва экстримизм, танзими анъана ва ҷашну маросим шабеҳ дода, аксаран дар бораи чорабиноҳои гузаронишуда ҳисобот додаанд.

Бояд гуфт, ки зӯроварӣ нисбат ба зан танҳо яке аз намудҳои таъбиз аз рӯи аломати ҷинс ба ҳисоб меравад ва шакли инъикоси таъбиз нисбат ба зӯроварӣ фарқ мекунад.

Таъбиз рафтори ё ҳаракати номуносиб нисбати шахс ё гурӯҳи одамон дар асоси мансубияти онҳо ба наҷод, ранги пуст, пайдоиш, ҷинс, забон, дин ва эътиқод, мансубияти миллӣ ва ё этникӣ, маъҷубият, вазъи саломатӣ, синну сол, шахрвандӣ, ақида, вазъи молу молкӣ ё ҳолатҳои дигар асос меёбад, ки дар натиҷа инсон наметавонад ҳуқуқу озодиҳои худро дар баробари дигарон амалӣ созад.

Бояд таъakkур дод, ки таҳкурсии қонуни мазкур ба меъёри муҳимми ҳуқуқи байналмиллалӣ – “принсипи баробарӣ ва таъбиз накардан” асос ёфтааст. Принсипи баробарҳуқуқӣ барои ҳар як кас фароҳам овардани шароити баробарро тақозо менамояд, зеро ҳар як

нафар худро аъзои комилҳуқуқи ҷомеа шуморад ва аз он берун набошад.

Зӯроварӣ бошад, кирдори зиддиҳуқуқи қасдонаи дорои хусусияти ҷисмонӣ, руҳӣ, шахвонӣ ё иқтисодӣ нисбати шахс ё гурӯҳи одамон мебошад, ки боиси поймол шудани ҳуқуқ ва озодиҳои шахс, расонидани дарди ҷисмонӣ ё зарар ба саломатии ӯ мегардад ё таҳдиди расонидани чунин зарарро ба вучуд меорад.

Бояд дуруст дарк карда шавад, ки таъбиз на танҳо нисбати занон руҳ медиҳад, балки гурӯҳи дигари ҷомеа – маъҷубон, пиронсолон, ҷавонон, духтарон, муҳочирон, ақلياتҳои миллий ва ё этникӣ, гурезаҳо, шахсони бешаҳрванд низ ба он нисбатан осебпазиранд.

Ҳамин тариқ, фарқи асосии байни таъбиз ва зӯроварӣ дар он аст, ки таъбиз маънои муносибати нобаробар ё рад кардани ҳуқуқ ва имкониятҳоро дорад, ки дар ҳоле ки зӯроварӣ расонидани зарари ҷисмонӣ ё руҳӣ ба одамони дигар аст.

Дарки нодурусти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” дар маҳалҳо метавонад дастрасии қишрҳои таъбизшавандаро аз механизми дастгирӣ ва

пешгирии оқибатҳои таъиз дур наояд. Мувофиқи қонун ҳолати таъиз сараввал бояд дар маҳалҳо ба қайд гирифта шуда, шахси ба таъиз дучоршуда, имконияти дар ҷояш ҳал гардидани масъаларо дошта бошад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, ба мақсади мувофиқ мебуд, ки омӯзиши Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъиз” дар мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот хубтар ба роҳ монда шуда, барои мутобиқсозии фаъолият ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохилии зиддитаъизӣ тадбирҳо андешида, корҳои фаҳмондадиҳӣ дар маҳалаҳо идома ёбанд.

6. Ҳамкорӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз

Ҳамкориҳои Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳраку деҳот, ташкилотҳои ғайридавлатӣ ва созмонҳои байналмилалӣ дар самти таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз дар соли 2024 тавсеа ёфтанд.

Ҳамкориҳо хусусан, вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, худидоракунии шаҳраку деҳот, дар самти баробарӣ ва манъи таъбиз, тақмили қонунгузорӣ, баррасии муроҷиатҳо ба роҳ монда шудаанд.

Ҳамкориҳои Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо созмонҳои байналмилалӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ, хусусан бо Дафтари Барномаҳои САҲА дар Душанбе, Агентии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ (USAID), Раёсати Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон, Намояндагии Маркази байналмилалӣ ҳуқуқи ғайритиҷоратӣ дар Тоҷикистон (ICNL) ва Фонди ҷамъиятии “Нотабене” низ самаранок буданд.

Чихати таҳкими фаъолияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ва баланд бардоштани касбияти кормандони Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар ин самт тренингҳои омӯзишӣ, аз ҷумла бо ҷалби коршиноси байналмилалӣ гузаронида шуданд. Бо кумаки шарикони рушд, аз ҷумла Дафтари Барномаҳои САҲА дар Душанбе, Агентии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ (USAID), Намояндагии Маркази байналмилалӣ ҳуқуқи ғайритиҷоратӣ дар Тоҷикистон (ICNL) барои кормандони мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон сафарҳои омӯзишӣ ба ҷумҳуриҳои Хорватия ва Лаҳистон ташкил карда шуданд. Барои кормандони шуъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъбиз Роҳнамои методӣ оид ба татбиқи қонуни зиддитаъбизӣ таҳия гардид.

Дар доираи ин ҳамкориҳо Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар 11 шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий чихати шарҳу тавзеҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” чорабиниҳои иттилоотӣ гузаронд. Қонуни зикргардида бо теъдоди 1200 нусха бо се забон чоп ва ба иштирокчиёни чорабиниҳои иттилоотӣ пешниҳод

гардид. Ҳамчунин, тавассути ВАО барномаҳои телевизионӣ ва радиой ташкил карда шуда, дар рӯзномаву маҷаллаҳо мақолаҳо chop шуданд.

Инчунин, чиҳати табодул ва омӯзиши таҷрибаи пешрафта дар самти ҳифзи ҳуқуқи инсон, хусусан таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз ва иштирок дар Конфронси сатҳи баланди байналмилалӣ Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон аз 7 то 15 сентябри соли 2024 ба Ҷумҳурии Италия сафари корӣ анҷом дод.

Зимни сафар ҳайати Тоҷикистон бо роҳбарии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон Умед Бобозода бо Сардори раёсати муассисаҳои ислоҳии Вазорати адлияи Италия Андреа Беккарини, бо роҳбари департаменти имкониятҳои баробарӣ Шурои вазирони Италия Елена Паллонӣ, Президенти кумитаи байниидоравӣ оид ба ҳуқуқи инсон назди Вазорати корҳои хориҷии Италия Сабрина Уголинӣ, Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон Италия Марино Фарделлӣ, Ваколатдор оид ба ҳимоя аз таъбизи Ҷумҳурии Булғористон Анна Ҷумалиева ва дигар ҳамтоёни худ вохӯрӣ ва мулоқотҳои судманд анҷом доданд.

Мулоқоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо роҳбарияти департаменти имкониятҳои баробари Шурои вазирони Италия

Мулоқот бо Президенти Кумитаи байниидоравӣ оид ба ҳуқуқи инсони назди Вазорати корҳои хориҷии Италия Сабрина Уголини

**Вохӯрии Умед Бобозода -
Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо
Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсони
Италия Марино Фарделлӣ, дар
шаҳри Рим**

**Вохӯрии Умед Бобозода -
Ваколатдор оид ба ҳуқуқи
инсон бо намояндаи
Ваколатдор оид ба ҳуқуқи
инсони Марокко дар
шаҳри Рим**

***Мулоқоти Умед Бобозода - Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо
Ваколатдор оид ба ҳимоя аз таъбири Ҷумҳурии Булғористон Анна
Чумалшева***

Дар доираи мулоқотҳо таҷрибаи амалисозии қонунҳои Италия оид ба масъалаҳои фаъолияти Омбудсмен, баробарии гендерӣ, барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбир, ҳифзи ҳуқуқи маъҷубон, кӯдакон ва фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ омӯхта шуд.

Зимнан, Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон оид ба масъалаҳои баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбир бо мақомоти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳот, ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ ҳамкориро густариш медиҳад.

ТАВСИЯҲО

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъи риояи ҳуқуқу озодиҳои инсон дар самти ҳуқуқ ба баробарӣ ва манъи таъбиз тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

- фаъолияти гурӯҳи корӣ ҷиҳати ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузории амалқунанда вобаста ба мавҷуд будан ё набудани меъёрҳои таъбизӣ тақвият дода шавад;

- чорабиниҳои иттилоотӣ - маърифатӣ оид ба фаҳмондадиҳии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” тақвият дода шаванд;

- рафти баррасӣ ва қабули Тартиби экспертизаи зиддитаъбизии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин Тартиби гузаронидани медиатсия оид ба баҳсҳои таъбизӣ тезонида шавад;

- ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз тақвият дода шаванд;

- чорабиниҳои иттилоотӣ дар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ бо мақсади баланд бардоштани огоҳии ҷомеа аз таъйини пайвасти роҳандозӣ гарданд;

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи медиатсия” ва тартиби гузаронидани он ҳар чи зудтар қабул карда шаванд.

ХОТИМА

Аз таҳлили Маърузаи махсуси Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар бораи вазъи риояи ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз бармеояд, ки қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ва ба сифати мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба таъмини баробарӣ ва манъи ҳама гуна шаклҳои таъбиз муайян гардидани он боиси таҳким ёфтани фаъолияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ва рушди институтсионалии он гардидааст.

Дар ин раванд барои амалигардонии ваколатҳо дар самти мазкур дар Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон сохтори махсус иборат аз чор воҳиди корӣ таъсис дода шудааст. Инчунин, бо мақсади ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” мувофиқ намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба он тағйиру иловаҳои дахлдор ворид карда шуданд, ки ваколоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонро дар самти мазкур тақвият мебахшанд.

Дар баробари ин дар маъруза қайд карда шудааст, ки то ҳанӯз қабул нагардидани Тартиби гузаронидани медиатсия ва Тартиби гузаронидани экспертизаи зиддитабъизии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ барои амалишавии самараноки қонун монеа эҷод мекунад.

Дар даври мазкур аз ҷониби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон 4 муроҷиати ҳаттӣ ва 7 муроҷиати шифоҳӣ баррасӣ гаштааст, ки асосан масъалаҳои таъқиб дар ҷойи қор, таъбиз аз рӯйи аломати маъҷубӣ, таъқиб ва дахлнопазирии шахсиро дар бар мегиранд. Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо истифода аз ваколатҳои муайяннамудаи қонун дар натиҷаи баррасии муроҷиатҳо оид ба ҳолатҳои таъбиз барои барқарор намудани ҳуқуқҳои вайроншуда ва ба созиш овардани тарафҳои баҳс мусоидат намудааст.

Таҳлили маъруза нишон медиҳад, ки Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ба масъалаи шарҳу тавзеҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” диққати махсус дода, дар 11 шахру ноҳияҳои ҷумҳурӣ бо иштироки кормандони масъули мақомоти иҷроияи

маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, рӯзноманигорон, фаъолони маҳаллаҳо чорабиниҳои иттилоотӣ гузаронидааст. Ҳамчунин, дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ барои омӯзгори муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар мавзӯи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз 10 тренинги омӯзишӣ гузаронида шудааст.

Бо мақсади баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли дар самти мазкур дар воситаҳои ахбори оммад 20 баромад анҷом дода шуда, дар матбуоти даврӣ ва электронӣ 15 мақола ҷой дода шудааст.

Аммо тавре дар маъруза омадааст, бо вучуди гузаронидани чорабиниҳои васеи иттилоотӣ дар самти баробарӣ ва манъи таъбиз, кормандони мақомоти давлатӣ ва кормандони мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот мазмуну муҳтавои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”- ро ҳанӯз дар сатҳи зарурӣ дарк накардаанд, зеро ҳисоботҳое, ки онҳо дар самти мазкур ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон пешниҳод мекунанд, ба талаботи қонуни мазкур ҷавобгӯ нестанд.

Ҳамкориҳои Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, созмонҳои байналмилалӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз тавсеа ёфтаанд. Ҳамкориҳо, хусусан дар самти такмили қонунгузорӣ, баррасии муроҷиатҳо, гузаронидани тренингҳо ва чорабиниҳои иттилоотӣ, табодули таҷриба ва омӯзиши таҷрибаи пешрафта дар самти мазкур самаранок буданд.

Аз натиҷаи таҳлили вазъ дар самти таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз ва ҷиҳати бартараф намудани камбудию норасоии дар самти мазкур мавҷудбуда Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Маъруза як қатор тавсияҳоро, аз қабили тақвият додани ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз, тақвият додани фаъолияти гурӯҳи корӣ ҷиҳати ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузории амалкунанда вобаста ба мавҷуд будан ё набудани меъёрҳои таъбизӣ, тезонидани рафти баррасӣ ва қабули Тартиби

экспертизаи зиддитаъъизии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин Тартиби гузаронидани медиатсия оид ба баҳсҳои таъъизӣ пешниҳод менамояд.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон итминон дорад, ки Маърузаи мазкур аз ҷониби тамоми субъектоне, ки барои амалисозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъъиз” масъуланд, мавриди баррасӣ қарор дода шуда, ҷиҳати татбиқи тавсияҳои пешниҳодшуда ва ҳалли мушкилоти дарҷгардида чораҳои дахлдор андешида мешаванд.

**УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА
В РЕСПУБЛИКЕ ТАДЖИКИСТАН**

**СПЕЦИАЛЬНЫЙ ДОКЛАД
УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ
ЧЕЛОВЕКА О СОСТОЯНИИ СОБЛЮДЕНИЯ
ПРАВА НА РАВЕНСТВО И ЛИКВИДАЦИЮ
ВСЕХ ФОРМ ДИСКРИМИНАЦИИ
ЗА 2024 ГОД**

ДУШАНБЕ – 2025

СОДЕРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ.....	54
1. Укрепление потенциала Уполномоченного по правам человека в сфере обеспечения равенства и свободы от дискриминации.....	57
2. Совершенствование законодательства в целях реализации международных обязательств в области равенства и недискриминации.....	62
3. Приём и рассмотрение обращений физических и юридических лиц по вопросам равенства и свободы от дискриминации.....	69
4. Информирование и повышение осведомленности граждан о праве на равенство и свободу от дискриминации.....	80
5. Анализ отчетов органов самоуправления посёлков и сёл по обеспечению равенства и ликвидации всех форм дискриминации.....	85
6. Сотрудничество в области равенства и ликвидации всех форм дискриминации.....	89
Рекомендации.....	95
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	97

ПРЕДИСЛОВИЕ

Вопросы равенства и запрета дискриминации вытекают из Конституции страны и регулируются другими национальными нормативными правовыми актами.

Согласно статье 17 Конституции Республики Таджикистан все равны перед законом и судом. Государство гарантирует права и свободы каждому, независимо от национальности, расы, пола, языка, религиозных убеждений, политического положения, социального положения, образования и имущественного положения. Мужчины и женщины имеют равные права.

В этой связи 19 июля 2022 года был принят Закон Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», что является первым опытом среди стран Центральной Азии.

Необходимость принятия данного закона вытекает из международных обязательств Таджикистана как активного участника международных договоров в области прав человека и закладывает основу для создания комплексной и

эффективной системы обеспечения равенства и борьбы с дискриминацией, в том числе приведения законодательства страны в соответствие с принципами равенства и запрета дискриминации, обеспечения его антидискриминационной экспертизы, устранения стереотипов и стигматизации в обществе, установления судебной практики рассмотрения дел, связанных с дискриминацией, создания системы контроля за реализацией мер по обеспечению равенства и борьбе с дискриминацией, сбора статистических данных о случаях дискриминации.

Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан, как уполномоченный государственный орган по обеспечению равенства и запрета всех форм дискриминации, осуществляет свою деятельность в соответствии с вышеуказанным законом и принимает определенные меры по усилению своей деятельности в области обеспечения равенства и свободы от дискриминации, приему и рассмотрению обращений физических и юридических лиц, совершенствованию законодательства Республики Таджикистан, информированию и повышению осведомленности граждан, анализу деятельности

государственных органов и органов самоуправления поселков и сел по вопросам укрепления сотрудничества в области обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации.

На основании статьи 14 Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» Уполномоченный по правам человека подготовил настоящий специальный доклад в целях ознакомления органов государственной власти, органов самоуправления посёлков и сёл, международных организаций и гражданского общества, а также информирования общественности о своей деятельности по обеспечению равенства и ликвидации всех форм дискриминации, а также о проблемах и недостатках в этом направлении.

Уверены, что органы государственной власти, органы самоуправления посёлков и сёл рассмотрят данный доклад и примут конкретные меры по решению существующих проблем в сфере обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации, улучшению ситуации в этой сфере, укреплению сотрудничества, в том числе с международными организациями и гражданским обществом.

1. Укрепление потенциала Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан в сфере обеспечения равенства и свободы от дискриминации

Республика Таджикистан поэтапно реализует определенные меры по обеспечению равенства и запрета дискриминации на уровне политики, законодательства и правоприменительной практики.

В 2018 году в целях реализации рекомендаций государств-членов Совета ООН по правам человека в рамках процедуры Универсального периодического обзора (второй цикл) на 2017-2020 годы была создана межведомственная рабочая группа по разработке антидискриминационного законодательства, в состав которой вошли представители Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан, Министерства юстиции, Генеральной прокуратуры, Уполномоченного по правам человека, представители гражданского общества. Рабочая группа изучила передовой опыт разработки антидискриминационного законодательства, разработала и представила проект Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», который был

подписан Президентом Республики Таджикистан 19 июля 2022 года.

Настоящий закон состоит из 5 глав и 23 статей, определяет организационные и правовые основы реализации равных прав и возможностей всех лиц в Республике Таджикистан, устанавливает правовую систему предупреждения и эффективной защиты от всех форм дискриминации.

Практика показала, что должность Уполномоченного по правам человека является целесообразной для реализации государственной политики в сфере обеспечения равенства, поскольку Уполномоченный по правам человека независим при осуществлении своих полномочий и не подотчетен никакому государственному органу или должностному лицу.

Уполномоченный по правам человека в порядке, установленном Законом Республики Таджикистан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан», содействует защите прав и свобод человека путем рассмотрения обращений о нарушении прав и свобод человека, внесения предложений о восстановлении нарушенных прав, внесения

представлений о возбуждении дисциплинарного, административного производства, уголовного дела, подачи исков в суд, обращения в Конституционный суд, внесения предложений по совершенствованию законодательства, осуществления мониторинга соблюдения прав и свобод человека.

Так, Закон Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» определяет Уполномоченного по правам человека в качестве уполномоченного государственного органа, ответственного за обеспечение равенства и запрета всех форм дискриминации, и наделяет его соответствующими полномочиями.

Для реализации полномочий по обеспечению равенства и ликвидации всех форм дискриминации законом предусмотрено создание специального структурного подразделения в Аппарате Уполномоченного по правам человека. В целях реализации положений настоящего Закона на основании Указа Президента Республики Таджикистан от 28 апреля 2023 года № 555 «О внесении изменений в Указ Президента Республики Таджикистан от 29 июня 2009 года, № 673 «О вопросах обеспечения

деятельности Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан» выделены дополнительные штатные единицы.

На этом основании приказом Уполномоченного по правам человека от 1 мая 2023 года, № 32 в структуре Аппарата Уполномоченного создан отдел по государственной защите права на равенство и свободу от дискриминации в составе начальника отдела, заместителя начальника отдела, главного специалиста и ведущего специалиста.

Сотрудники отдела государственной защиты права на равенство и свободу от дискриминации Аппарата Уполномоченного по правам человека

В целях реализации Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» приказом Уполномоченного по правам человека от 28 февраля 2023 года, № 17 создана рабочая группа по вопросам реализации Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», которая провела ряд практических работ. В частности, были обсуждены вопросы внесения изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан», в Положение о Центральном аппарате Уполномоченного по правам человека, Инструкцию о порядке рассмотрения обращений физических и юридических лиц в институте Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан.

В результате рабочей группой был разработан проект «Закона Республики Таджикистан о внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан» и представлен на рассмотрение межведомственной рабочей группы.

В целях повышения профессионализма сотрудников Аппарата Уполномоченного по правам человека в вопросах обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации были проведены обучающие курсы и семинары по теме «Право на равенство и ликвидацию всех форм дискриминации», а также по теме «Запрет дискриминации в отношении лиц с инвалидностью» с привлечением международного эксперта.

Мы уверены, что Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан использует все возможности для реализации Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации».

2. Совершенствование законодательства в целях реализации международных обязательств Таджикистана в области равенства и недискриминации.

Одним из важных направлений деятельности Уполномоченного по правам человека является содействие совершенствованию законодательства, а с принятием Закона Республики Таджикистан «О

равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» на Уполномоченного по правам человека возложена также антидискриминационная экспертиза проектов нормативных правовых актов.

Продолжается деятельность по анализу и изучению норм действующего законодательства с целью приведения в соответствие с настоящим Законом. Стоит отметить, что после принятия данного закона возникла необходимость проведения антидискриминационной экспертизы действующего законодательства. Практика показывает, что некоторые из них содержат дискриминационные нормы и положения, способствующие неравенству.

С этой целью распоряжением Руководителя Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан создана межведомственная рабочая группа по разработке антидискриминационного законодательства, в состав которой вошли представители Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан, Министерства юстиции, Генеральной прокуратуры, Уполномоченного по правам человека, Комитета по делам женщин и семьи,

представители гражданского общества, которая активно работает.

В соответствии с частью 2 статьи 13 Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» к полномочиям Уполномоченного по правам человека относится внесение предложений по совершенствованию законодательства о праве на равенство и ликвидацию всех форм дискриминации, проведение антидискриминационной экспертизы проектов нормативных правовых актов, представление заключений о соответствии проекта нормативного правового акта законодательству о равенстве и ликвидации всех форм дискриминации.

Данный закон также предусматривает принятие ряда других подзаконных актов, в том числе Порядка проведения медиации и Порядка проведения антидискриминационной экспертизы. Однако, несмотря на реализацию закона и принятые меры, указанные подзаконные акты до сих пор не приняты, что препятствует эффективной реализации закона. Наличие этого положения в законе и отсутствие подзаконных актов вызвали путаницу на практике.

Целесообразно, чтобы деятельность рабочей группы в этой области была активной и поддерживалась партнерами по развитию.

В 2024 году межведомственной рабочей группой был разработан проект Закона Республики Таджикистан «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан» с целью приведения настоящего Закона в соответствие с Законом Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» , который вступил в силу 20 июня 2024 года, № 2057.

Данные поправки направлены на усиление полномочий Уполномоченного по правам человека в сфере обеспечения равенства и запрета дискриминации, а также других смежных вопросов.

В частности, часть 1 статьи 17 дополнена следующими положениями: «Уполномоченный по правам человека не рассматривает заявления и жалобы по спорам между гражданами, за исключением споров по фактам дискриминации». Так как, согласно ранее действовавшим положениям Уполномоченный по правам человека не рассматривал жалобы по спорам

между гражданами, хотя Законом Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» предусмотрено, что уполномоченный государственный орган рассматривает заявления и жалобы физических и юридических лиц или групп лиц по фактам дискриминации.

Статья 17¹ (Медиация) внесена в связи с тем, что в соответствии с абзацем четвертым части 2 статьи 13 Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» уполномоченный орган, ответственный за обеспечение равенства и ликвидации всех форм дискриминации, принимает меры по примирению сторон между потенциальной жертвой дискриминации и лицом, предположительно совершившим дискриминационное деяние.

Также статья 22 дополнена частью 2 следующего содержания: «Уполномоченный по правам человека проводит антидискриминационную экспертизу нормативных правовых актов и их проектов в порядке, установленном законодательством Республики Таджикистан, и представляет заключение об их соответствии законодательству о равноправии и

ликвидации всех форм дискриминации». Такое положение вытекает из абзаца второй части 2 статьи 13 Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации».

Также с учетом представления специального доклада о состоянии соблюдения права на равенство и ликвидации всех форм дискриминации внесены соответствующие изменения и дополнения в статьи 25 и 26 настоящего Закона.

Межведомственная рабочая группа продолжила свою деятельность в этом направлении и в целях приведения Трудового кодекса Республики Таджикистан в соответствие с Законом Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» разработала и представила Правительству Республики Таджикистан проект Закона Республики Таджикистан «О внесении изменений и дополнений в Трудовой кодекс Республики Таджикистан».

Также при Уполномоченном по правам человека создана рабочая группа по вопросам реализации Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» (в составе

руководителей структур Аппарата Уполномоченного по правам человека).

***Моменты заседаний Рабочей группы по реализации Закона
Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм
дискриминации»***

Рабочая группа по реализации Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» провела анализ законов Республики Таджикистан «О государственной службе», «О защите прав ребенка», «О воинской обязанности и военной

службе» и представила их на рассмотрение межведомственной рабочей группы.

Также в этой связи в 2024 году сотрудниками УПЧ были представлены заключения к проектам законов Республики Таджикистан «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан», «О внесении изменений в Уголовный кодекс Республики Таджикистан», «О внесении изменений в Кодекс Республики Таджикистан об административных правонарушениях» и «О внесении изменений и дополнений в Трудовой кодекс Республики Таджикистан».

3. Прием и рассмотрение обращений физических и юридических лиц по вопросам равенства и свободы от дискриминации

Одним из приоритетных направлений деятельности Уполномоченного по правам человека является прием и рассмотрение обращений физических и юридических лиц.

Стоит отметить, что в институте УПЧ принимают и рассматривают обращения граждан в соответствии с законами Республики Таджикистан «Об обращениях физических и юридических лиц», «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан» и «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации».

При этом, согласно графика приема обращений физических и юридических лиц, выездного приема граждан в городах и районах, руководством УПЧ осуществляется процесс приема, регистрации и рассмотрения обращений и оказывается содействие в решении проблем заявителей.

При приеме и рассмотрении обращений Уполномоченный по правам человека вправе давать заключения по дискриминационным ситуациям, примирять стороны, направлять в соответствующие государственные органы рекомендации в целях восстановления прав жертв дискриминации, а в случае неисполнения рекомендаций государственными органами или физическими и юридическими лицами обращаться в суд для обеспечения исполнения своих рекомендаций.

В 2024 году в институт Уполномоченного по правам человека поступило и рассмотрено 4 письменные и 7 устных обращений по вопросам дискриминации. Письменные обращения относятся к следующим правам и свободам человека:

- право на свободу от преследований на работе – 1 обращение;
- преследование и личная неприкосновенность – 2 обращения;
- дискриминация по признаку инвалидности – 1 обращение.

Стоит отметить, что поступившие обращения содержат жалобы на решения или действия (бездействие) следующих субъектов:

- Министерство образования и науки – 1 обращение;
- МВД – 1 обращение;
- физическое лицо - 1 обращение;
- руководитель Центра продовольственной безопасности Шахриновского района – 1 обращение.

Из 4 письменных обращений, 2 обращения рассмотрены в Аппарате Уполномоченного по правам человека, 1 обращение по подведомственности

направлено в Верховный суд и 1 обращение в Министерство образования и науки Республики Таджикистан. В своих обращениях заявители просили оказать помощь по вопросам дискриминации на рабочем месте, личной неприкосновенности, отказа в приеме в дошкольное учреждение. Например, гражданин К.Г. обратился к Уполномоченному по правам человека с жалобой на дискриминацию в его отношении со стороны руководителя и ведущего специалиста Центра продовольственной безопасности района Шахринав. По словам заявителя, сложившаяся ситуация привела к его увольнению.

С целью прояснения ситуации и примирения сторон ответственные сотрудники УПЧ провели беседу с руководителем, ведущим специалистом Центра продовольственной безопасности Шахринавского района и заявителем. В ходе беседы выяснилось, что отношения между сотрудниками данного центра в последнее время стали напряженными, а наличие других проблем также привело к разрыву трудовых отношений. По данному вопросу сторонам не удалось прийти к соглашению, и заявитель пожелал разрешить спор в судебном порядке.

Руководствуясь Законом Республики Таджикистан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан» и статьей 19 Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» заявление гражданина было направлено в Верховный суд Республики Таджикистан по подсудности для рассмотрения и определения факта дискриминации.

Важно напомнить, что в соответствии с данным законом гражданин имеет право на защиту от дискриминации в судебном порядке. Если лицо считает себя жертвой дискриминации, он имеет право обратиться в суд с требованием о восстановлении его права на равенство и одновременно признать недействительным акт, повлекший дискриминацию.

Гражданин У.Ф. пожаловался на притеснения и унижение его достоинства бывшим его начальником М.Б., сотрудником правоохранительных органов. В ходе рассмотрения жалобы выяснилось, что его бывший начальник испытывал к нему личную неприязнь и преследовал его даже после того, как тот был уволен с должности.

Согласно Закону Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», преследование человека путем распространения информации, унижающей его достоинство, а также преследование через мессенджеры считается дискриминацией и нарушением прав человека.

Для достижения соглашения стороны 12 апреля 2024 года были вызваны в аппарат Уполномоченного по правам человека, где им были разъяснены последствия преследования и несоблюдения требований законодательства. В результате они достигли соглашения.

Уполномоченному по правам человека обратился с жалобой в устной, а затем и письменной форме гражданин Дж.С., житель города Душанбе на отказ принять его дочь М.Ш. в дошкольное образовательное учреждение в связи с её инвалидностью (ребёнок не может ходить), и попросил оказать содействие в устройстве дочери в дошкольное образовательное учреждение.

Гражданин также сообщил, что приехал в Душанбе из Согдийской области с семьей в целях реабилитации дочери М.Ш. Поскольку у них есть

высшее образование, хотят отдать ребенка в дошкольное учреждение и начать работать. При этом он сообщил, что уже обращался в несколько дошкольных учреждений Душанбе и все документы на его дочь готовы к принятию в детский сад, однако, по его словам, когда руководство дошкольных учреждений узнают о том, что его четырехлетняя дочь не может ходить, они отказываются принимать ее в детский сад. Свой отказ они обосновывают отсутствием соответствующих специалистов. Чаще всего заявителю рекомендовали определить ребенка в специальную школу или школу-интернат.

Стоит отметить, что все лица с инвалидностью, включая детей с инвалидностью, наравне со своими сверстниками имеют право на прием в дошкольные и другие образовательные учреждения без какой-либо дискриминации. Содержание Закона о борьбе с дискриминацией подразумевает, что учреждения и предприятия, независимо от их организационно-правовой формы, обязаны адаптировать свою деятельность, в том числе, к нуждам лиц с инвалидностью, что в законе именуется разумным приспособлением. Если потребности людей с

инвалидностью игнорируются, возникает дискриминация, и такие люди не могут осуществлять свои права наравне с другими.

В связи с устным обращением гражданина сотрудники Аппарата Уполномоченного по правам человека несколько раз устно обращались в Управление дошкольного образования Министерства образования и науки Республики Таджикистан и другие соответствующие структуры министерства с разъяснением требований антидискриминационного законодательства и просьбой оказать содействие в устройстве его ребенка. Однако в связи с отсутствием в дошкольных учреждениях соответствующих условий для содержания ребенка-инвалида должностные лица не смогли удовлетворить просьбу гражданина Дж.С.

После подачи письменного заявления и его полного изучения, Уполномоченным по правам человека 28 августа 2024 года направлено письмо в Министерство образования и науки Республики Таджикистан с разъяснением требования Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» и прав лиц с ограниченными возможностями.

В результате, при содействии Уполномоченного по правам человека и телефонного разговора с начальником отдела образования района Фирдавси, 24 сентября 2024 года дочь гражданина Дж.С. была принята в дошкольное образовательное учреждение № 130 района Фирдавси.

Гражданин Дж.С. выразил искреннюю благодарность руководству Уполномоченного по правам человека за оказанное содействие.

В 2024 году Уполномоченным по правам человека рассмотрено 7 устных обращений, из них 5 обращений от женщин и 2 обращения от мужчин.

Устные обращения относятся к следующим правам и свободам человека:

- дискриминация по признаку инвалидности – 1 обращение;
- домогательства на работе – 1 обращение;
- преследование – 1 обращение;
- преследование и унижение чести и достоинства – 1 обращение;
- преследование и вмешательство в личную жизнь - 1 обращение.

Из 11 обращений, полученных в 2024 году, 8 были связаны с преследованием, что свидетельствует о наличии в обществе проблем в этой сфере.

***Прием граждан Уполномоченным по правам человека в Республике
Таджикистан в области дискриминации***

Согласно статье 6 Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» преследованием является нежелательное поведение, касающееся какого-либо установленного настоящим Законом основания, целью или результатом которого является умаление достоинства лица и (или) создание недоброжелательной, деструктивной, запугивающей, враждебной, унижительной, оскорбительной или обидной обстановки. Преследование также считается дискриминацией, поскольку оно нарушает право человека на равное обращение.

Анализ жалоб показывает, что женщины, как правило, более уязвимы к дискриминации: 8 из 11 жалоб были поданы женщинами. Чаще всего домогательства происходят на рабочем месте, когда работодатели злоупотребляют своими должностными полномочиями. В большинстве этих случаев женщин увольняли с работы после того, как они подвергались домогательствам, что значительно повышало их уязвимость.

Стоит отметить, что в Республике Таджикистан с 2011 года реализуется программа инклюзивного образования, в связи с чем в Закон Республики Таджикистан «Об образовании» был введен термин «инклюзивное образование».

К сожалению, в случае с обращением, поступившим к УПЧ, социальная стигматизация и негативное восприятие инвалидности усугубляют барьеры, препятствующие доступу детей с инвалидностью к образованию. Так как некоторые люди, работающие в сфере образования, считают, что такие дети должны воспитываться в школах-интернатах, в то время как, согласно международным стандартам, обучение и воспитание в таких

учреждениях негативно влияет на психологическое и физиологическое состояние ребенка.

Другим вопросом, требующим своего решения, является разработка Порядка проведения медиации (примирения), который указан в пятом абзаце пункта 2 статьи 13 Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации». Проблема состоит в том, что в стране до сих пор не принят закон о медиации, хотя антидискриминационный закон предусматривает разрешение дискриминационных споров посредством медиации.

4. Информирование и повышение осведомленности граждан о праве на равенство и свободу от дискриминации

Разъяснение Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» среди населения и субъектов его реализации представляется важным ввиду его новизны в правоприменительной практике.

В этих целях Уполномоченный по правам человека счел целесообразным поэтапно проводить информационные мероприятия и утвердил график их проведения. Согласно данному графику руководством и ответственными сотрудниками Уполномоченного по правам человека в 2024 году проведены информационные мероприятия в 11 городах и районах республики, в том числе в районах Шахринав, Шахритус, Ш.Шохин, Дарвоз, Вандж, Рушон, Рошткаля, Ишкошим, Мастчох и городе Рогун.

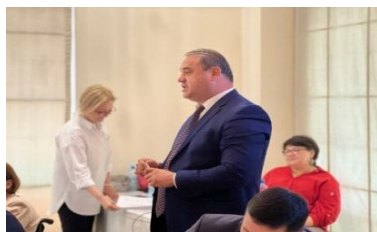
Мероприятия прошли при участии ответственных лиц местных исполнительных органов государственной власти, сотрудников образования, здравоохранения, социальной защиты, культуры, по делам религий, регулирования традиций и торжеств и обрядов, работы с женщинами и семьей, молодежи и спорта, правоохранительных органов, журналистов, общественных активистов.

Также, в целях повышения профессиональных знаний учителей средних общеобразовательных школ в области обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации совместно с общественной организацией «Рушди Инклюзия» проведено 10

обучающих курсов в городах Душанбе, Гиссар, Турсунзаде, Нурек, Куляб, районах Рудаки, Варзоб, Файзабад и Хамадони. Вышеуказанные мероприятия проводились при участии ответственных лиц образовательных учреждений, родителей, специалистов «Резервных классов», председателей и активистов махаллей.

Моменты информационных мероприятий в городах и районах республики

***Образовательные тренинги с участием ответственных лиц
образовательных учреждений, родителей и специалистов
«Резервных классов»***

Участникам данных мероприятий была предоставлена информация о необходимости принятия Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», функциях Уполномоченного по правам человека как уполномоченного органа в сфере обеспечения равенства и запрета дискриминации, полномочиях государственных органов и органов местного самоуправления в этой сфере.

В этом контексте в 2024 году Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан в

сотрудничестве с Общественной организацией «СПИН Плюс» 6 мая в г. Душанбе, 15 мая в г. Бохтар и 25 июня в г. Худжанд для юристов и представителей общественных организаций, работающих в сфере защиты прав людей, живущих с ВИЧ был проведен обучающий курс по правам человека и правам людей, живущих с ВИЧ, разъяснению Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации».

Эти мероприятия широко освещались в средствах массовой информации, а новости и отчеты об их итогах публиковались на сайте УПЧ.

В 2024 году в целях обеспечения информационной деятельности ответственными сотрудниками УПЧ совместно со СМИ осуществлено 20 выступлений на телевидении и радио и опубликованы статьи, в том числе 5 выступлений на телевидении, 7 статей в периодической и еще 8 статей в электронной печати.

5. Анализ отчетов органов самоуправления посёлков и сёл по обеспечению равенства и ликвидации всех форм дискриминации

Уполномоченный по правам человека принимает необходимые меры по разъяснению Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации». Несмотря на это, понимание содержания указанного закона работниками государственных органов и органов местного самоуправления находится не на должном уровне. Об этом свидетельствует информация, предоставленная ими Уполномоченному по правам человека.

Следует отметить, что на основании пункта восьмого статьи 16 указанного Закона государственные органы и органы самоуправления поселков и сел ведут специальную отчетность в целях регистрации случаев дискриминации и представления ее в уполномоченный орган.

В целях отражения данного вопроса в Специальном докладе Уполномоченного по правам человека в декабре 2024 года было направлено письмо-запрос в органы самоуправления поселков и сел, в том

числе в исполнительные органы государственной власти города Душанбе, Горно-Бадахшанской автономной области, Согдийской и Хатлонской областей, городов и районов республиканского подчинения: городов Вахдат, Гиссар, Турсунзаде, Рогун, районов Варзоб, Нуробод, Рашт, Рудаки, Сангвор, Лахш, Шахринав, Файзабад, Таджикабад с просьбой предоставить информацию о регистрации случаев дискриминации.

В ходе анализа ответов, полученных Уполномоченным по правам человека, выяснилось, что большинство органов самоуправления посёлков и сёл ставят вопросы, связанные с дискриминацией, в один ряд с вопросами насилия в отношении женщин, положения женщин в обществе, ответственности родителей за воспитание и обучение детей, профилактики терроризма и экстремизма, упорядочения традиций, обычаев и обрядов, а также зачастую отчитываются о проводимых мероприятиях.

Следует отметить, что насилие в отношении женщин является лишь одной из форм гендерной дискриминации, и форма, в которой проявляется дискриминация, отличается от насилия.

Дискриминация — несправедливое обращение или действие в отношении человека или группы людей по признаку их расы, цвета кожи, происхождения, пола, языка, религии или убеждений, национального или этнического происхождения, инвалидности, состояния здоровья, возраста, гражданства, взглядов, имущественного положения или иных обстоятельств, в результате которого человек не может осуществлять свои права и свободы наравне с другими.

Следует отметить, что в основу данного закона положена важная норма международного права — «принцип равенства и недискриминации». Принцип равенства требует создания равных условий для всех, чтобы каждый считал себя полноправным членом общества и не находился вне его.

Насилие — умышленное противоправное действие физического, психологического, сексуального или экономического характера в отношении человека или группы людей, результатом которого является нарушение прав и свобод человека, причинение физической боли или вреда его здоровью либо создание угрозы причинения такого вреда.

Следует понимать, что дискриминация касается не только женщин, но и других групп общества: инвалидов, пожилых людей, молодежь, девочек, мигрантов, национальных или этнических меньшинств, беженцев и лиц без гражданства, которые также могут подвергаться дискриминации.

Таким образом, основное различие между дискриминацией и насилием заключается в том, что дискриминация подразумевает неравное обращение или лишение прав и возможностей, тогда как насилие подразумевает причинение физического или психологического вреда другим людям.

Неправильное понимание Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» на местах может лишить дискриминируемые группы доступа к механизмам поддержки и предотвращения последствий дискриминации. Согласно закону, случаи дискриминации должны быть сначала зарегистрированы на местном уровне, а лицо, подвергшееся дискриминации, должно иметь возможность решить проблему на месте.

Учитывая вышеизложенное, было бы целесообразно лучше организовать изучение Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» в органах самоуправления посёлков и сёл, принять меры по приведению в соответствие деятельности и принятию локальных антидискриминационных нормативных правовых актов, продолжить разъяснительную работу в регионах.

6. Сотрудничество в области равенства и ликвидации всех форм дискриминации

В 2024 году расширилось взаимодействие Уполномоченного по правам человека с органами государственной власти, органами самоуправления посёлков и сёл, общественными организациями, международными организациями по обеспечению равенства и ликвидации всех форм дискриминации.

Налажено взаимодействие, в частности, с министерствами и ведомствами, местными исполнительными органами государственной власти, органами самоуправления поселков и сел по вопросам

обеспечения равенства и запрета дискриминации, совершенствования законодательства и рассмотрения обращений.

Эффективным также является сотрудничество Уполномоченного по правам человека с международными организациями и организациями гражданского общества, в частности с Программным офисом ОБСЕ в Душанбе, Агентством США по международному развитию (USAID), Управлением Верховного комиссара ООН по правам человека, Представительством Международного центра некоммерческого права (МЦНП) в Таджикистане, общественным фондом «Нотабене».

В целях усиления деятельности Уполномоченного по правам человека и повышения профессионализма сотрудников Аппарата Уполномоченного по правам человека проведены обучающие курсы в данном направлении, в том числе с привлечением международного эксперта. При содействии партнеров по развитию, включая Программного офиса ОБСЕ в Душанбе, Агентства США по международному развитию (USAID) и Представительства Международного центра некоммерческого права

(ICNL) в Таджикистане были организованы ознакомительные поездки в Республику Хорватия и Республику Польша для сотрудников Аппарата Уполномоченного по правам человека. Разработано Методическое пособие по реализации антидискриминационного законодательства для сотрудников отдела по государственной защите права на равенство и свободу от дискриминации.

В рамках данного сотрудничества Уполномоченным по правам человека были проведены информационные мероприятия по разъяснению Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» в 11 городах и районах республики. Указанный закон был опубликован тиражом в 1200 экземпляров на трех языках и представлен участникам информационных мероприятий. Также через СМИ были организованы теле- и радиопередачи, опубликованы статьи в газетах и журналах.

Также в целях обмена и изучения передового опыта в области защиты прав человека, в частности обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации, а также для участия в международной

***Встреча Уполномоченного по правам человека с руководством
Департамента равных возможностей Совета министров Италии***

***Встреча с председателем Межведомственного комитета по
правам человека при Министерстве иностранных дел Италии
Сабриной Уголини***

***Встреча Умеда Бобозода -
Уполномоченного по правам
человека с комиссаром по правам
человека Италии Марино
Фарделли в Риме***

***Встреча Умеда Бобозода –
Уполномоченного по правам
человека с представителем
Уполномоченными по правам
человека Марокко в Риме***

конференции высокого уровня Уполномоченный по правам человека совершил рабочий визит в Итальянскую Республику с 7 по 15 сентября 2024 года.

В ходе визита таджикская делегация во главе с Уполномоченным по правам человека Умедом Бобозода провела плодотворные встречи и обсуждения с начальником Департамента исправительных учреждений Министерства юстиции Италии Андреа Беккарини, начальником Департамента по равным возможностям Совета министров Италии Еленой Паллони, председателем Межведомственного комитета по правам человека при Министерстве иностранных дел Италии Сабриной Уголини, Уполномоченным по правам человека Италии Марино Фарделли, Уполномоченным по защите от дискриминации Республики Болгария Анной Джумалиевой и другими коллегами.

В ходе встреч был изучен опыт реализации итальянских законов по вопросам деятельности омбудсмана, гендерного равенства, ликвидации всех форм дискриминации, защиты прав лиц с инвалидностью, детей, деятельности общественных объединений.

***Встреча Умеда Бобозода - Уполномоченного по правам человека с
Уполномоченным по защите от дискриминации Республики Болгария
Анной Джумалиевой***

Вместе с тем Уполномоченный по правам человека расширяет сотрудничество с органами государственной власти и местного самоуправления, организациями гражданского общества, международными организациями по вопросам обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации.

РЕКОМЕНДАЦИИ

В целях дальнейшего улучшения ситуации с соблюдением прав и свобод человека в области равенства и запрета дискриминации представляются следующие рекомендации:

- усилить работу рабочей группы по внесению изменений в действующее законодательство на предмет наличия или отсутствия дискриминационных норм;**

- усилить информационно-просветительскую работу по разъяснению Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации»;**

- ускорить процесс разработки и принятия Порядка проведения антидискриминационной экспертизы проектов нормативных правовых актов и нормативных правовых актов, а также Порядка проведения медиации по дискриминационным спорам;**

- укреплять взаимодействие государственных органов и уполномоченного государственного органа в сфере обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации;**

- постоянно организовывать информационные мероприятия в городах и районах республики по**

**повышению осведомленности населения о
дискриминации;**

**- в кратчайшие сроки принять Закон Республики
Таджикистан «О медиации» и порядок ее проведения.**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализ Специального доклада Уполномоченного по правам человека о состоянии соблюдения права на равенство и ликвидацию всех форм дискриминации показывает, что принятие Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» и определение его уполномоченным государственным органом по обеспечению равенства и запрета всех форм дискриминации привели к усилению деятельности Уполномоченного по правам человека и его институциональному развитию.

В рамках этого процесса в Аппарате Уполномоченного по правам человека создана специальная структура, состоящая из четырех штатных единиц для реализации его полномочий в этом направлении. Также, в целях приведения Закона Республики Таджикистан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан» в соответствие с Законом Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», в него были внесены соответствующие изменения,

которые усиливают полномочия Уполномоченного по правам человека в этой сфере.

В то же время в докладе отмечается, что непринятие Порядка проведения медиации и Порядка проведения антидискриминационной экспертизы проектов нормативных правовых актов создает препятствия для эффективной реализации закона.

В этот период Уполномоченный по правам человека рассмотрел 4 письменных и 7 устных обращений, в основном касающихся вопросов преследований на рабочем месте, дискриминации по признаку инвалидности, домогательств и личной неприкосновенности. Уполномоченный по правам человека, используя полномочия, предусмотренные законом, содействовал рассмотрению жалоб по фактам дискриминации в целях восстановления нарушенных прав и примирения сторон.

Анализ отчета показывает, что Уполномоченный по правам человека уделил особое внимание вопросу разъяснения Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» и провел информационные мероприятия в 11 городах и районах республики с участием ответственных лиц

местных исполнительных органов государственной власти, журналистов, общественных активистов. Также совместно с общественными организациями проведено 10 обучающих курсов для педагогов общеобразовательных учреждений по теме равенства и ликвидации всех форм дискриминации.

В целях повышения правовой грамотности населения в данной сфере организовано 20 выступлений в средствах массовой информации, опубликовано 15 статей в печатных и электронных изданиях.

Однако, как указано в отчете, несмотря на проведение широкой информационной работы в сфере обеспечения равенства и запрета дискриминации, сотрудники государственных органов и органов самоуправления посёлков и сёл до сих пор не в полной мере усвоили содержание Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», поскольку отчеты, представляемые ими Уполномоченному по правам человека в этой сфере, не соответствуют требованиям данного закона.

Расширилось сотрудничество Уполномоченного по правам человека с органами государственной власти, органами самоуправления посёлков и сёл,

международными организациями, общественными объединениями в направлении обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации. Сотрудничество оказалось эффективным, особенно в направлении совершенствования законодательства, рассмотрения обращений, проведения обучающих и информационных мероприятий, обмена опытом и изучения передовой практики в этой области.

По результатам анализа ситуации в сфере обеспечения равенства и запрета всех форм дискриминации и в целях устранения недостатков и пробелов в данном направлении Уполномоченный по правам человека в Докладе представляет ряд рекомендаций, такие как укрепление взаимодействия государственных органов и уполномоченного государственного органа в сфере обеспечения равенства и запрета всех форм дискриминации, усиление деятельности рабочей группы по внесению изменений и дополнений в действующее законодательство на предмет наличия или отсутствия дискриминационных норм, ускорение процесса разработки и принятия Порядка проведения антидискриминационной экспертизы проектов нормативных правовых актов и

нормативных правовых актов, а также Порядка проведения медиации в дискриминационных спорах.

Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан уверен, что данный Доклад будет рассмотрен всеми субъектами, ответственными за реализацию Закона Республики Таджикистан «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» и будут приняты соответствующие меры по реализации представленных рекомендаций и решению выявленных проблем.

**COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS
IN THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN**

**SPECIAL REPORT OF COMISSIONER
FOR THE HUMAN RIGHTS ON THE STATE
OF OBSERVANCE OF THE RIGHT TO EQUALITY
AND ELIMINATION OF ALL FORMS OF
DISCRIMINATION
FOR 2024**

DUSHANBE – 2025

TABLE OF CONTENT

FOREWORD.....	105
1. Strengthening the capacity of the Human Rights Commissioner to ensure equality and freedom from discrimination.....	107
2. Improving legislation to implement international obligations in the field of equality and non- discrimination	112
3. Reception and consideration of applications from individuals and legal entities on issues of equality and freedom from discrimination	118
4. Informing and raising awareness of citizens on the right to equality and freedom from discrimination	127
5. Analysis of reports of self-government bodies of settlements and villages on providing equality and eliminating all forms of discrimination	131
6. Cooperation in the field of equality and the elimination of all forms of discrimination	134
RECOMMENDATIONS.....	140
CONCLUSION.....	142

FOREWORD

Issues of equality and non-discrimination arise from the country's Constitution and are regulated by other national legal acts.

According to article 17 of the Constitution of the Republic of Tajikistan, everyone is equal before the law and the court. The State guarantees the rights and freedoms of everyone, regardless of nationality, race, gender, language, religious beliefs, political status, social status, education and property. Men and women have equal rights.

In this regard, on July 19, 2022, the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" was adopted, which is the first practice among the Central Asian States.

The necessity for adopting the current law stems from Tajikistan's international obligations as an active participant in international human rights treaties, and it lays the foundation for creating a comprehensive and effective system to ensure equality and combat discrimination. This includes bringing the country's legislation in line with the principles of equality and the prohibition of discrimination; ensuring anti-discriminatory expertise; eliminating stereotypes and stigmatization in society;

establishing judicial practice for dealing with discrimination cases; creating a system to monitor the implementation of measures to promote equality; and collecting statistical data on discrimination cases.

The Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan, as an authorized state body responsible for ensuring equality and prohibition of all forms of discrimination, carries out activities in accordance with the aforementioned law and takes measures to strengthen its efforts in the field of promoting equality and freedom from discrimination. This includes receiving and reviewing appeals from individuals and legal entities, improving legislation in the country, informing citizens and raising their awareness, analyzing the activities of government bodies and local self-government authorities, and strengthening cooperation on equality and eliminating all forms of discriminatory practices.

Based on article 14 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", the Commissioner for Human Rights has prepared this special report in order to familiarize State authorities, self-governing bodies of towns and villages, international organizations and civil society, as well as to inform the public about his activities to ensure equality and

eliminate all forms of discrimination, and also about the problems and disadvantages in this area.

We are confident that state authorities and local government bodies in towns and villages will take this report into consideration and take concrete measures to address existing issues in the area of equality and elimination of all forms of discrimination. They will also improve the situation in this field and strengthen cooperation, both with international organizations and with civil society.

1. Strengthening the capacity of the Human Rights Commissioner to ensure equality and freedom from discrimination

The Republic of Tajikistan is progressively implementing various measures to promote equality and prevent discrimination in its policies, legislation, and law enforcement practices.

In order to implement the recommendations of the Member States of the UN Human Rights Council under the Universal Periodic Review process (second cycle) for 2017-2020, an Interdepartmental Working Group on the

Development of Anti-Discrimination Legislation was established in 2018. This group included representatives from the Executive Office of the President of Tajikistan, the Ministry of Justice, the Prosecutor's General Office, the Human Rights Commissioner, and representatives of civil society. The group studied best practices in developing anti-discrimination legislation and developed a draft law on equality and the elimination of all forms of discrimination, which was signed by the president of Tajikistan on July 19th, 2022.

This Law comprises 5 chapters and 23 articles and defines the organizational and legal framework for the realization of equal rights and opportunities for all individuals in the Republic of Tajikistan. It establishes a legal system to prevent and effectively protect against all forms of discrimination.

Practice has shown that the position of Commissioner for Human Rights is suitable for implementing State policy on equality, as the Commissioner is independent in exercising his powers and not accountable to any state body or official.

The Commissioner for Human Rights, in accordance with the procedure established by the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human rights in the Republic of Tajikistan", promotes the protection of human

rights and freedoms by reviewing complaints about violations of these rights and freedom, making proposals for restoration of violated rights, submitting proposals on initiation of disciplinary, administrative and criminal proceedings, filing suits in court, appealing to the Constitutional Court, proposing improvements to legislation, monitoring compliance with human rights and freedom.

Thus, the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of all Forms of Discrimination" defines the Commissioner for Human Rights as an authorized State body responsible for ensuring equality and prohibiting all forms of discrimination and gives him appropriate powers.

In order to exercise powers to ensure equality and eliminate all forms of discrimination, the law provides for the creation of a special structural unit within the Office of the Human Rights Commissioner. To implement the provisions of this law, additional staff have been allocated based on Decree No. 555 of the President of Tajikistan dated 28 April 2023 "On Amending Decree 673 of June 29 2009 'On Ensuring the Activities of the Human Right Commissioner in Tajikistan'."

On this basis, by Order No. 32 of the Commissioner for Human Rights dated May 1, 2023, a department for the state protection of equality and freedom from discrimination has

been established in the Office of the Commissioner, comprising the head of department, deputy head, chief specialist and leading specialist.

Employees of the Department of State Protection of the Right to Equality and Freedom from Discrimination of the Office of the Commissioner for Human Rights

In order to implement the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", by Order of the Commissioner for Human Rights dated February 28, 2023, No. 17, a working group on the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" was established, which carried out a number of works. In

particular, issues of amendments and additions to the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan", to the Regulation on the Central Office of the Commissioner for Human Rights, and Instructions on the procedure for considering appeals from individuals and legal entities at the Institute of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan were discussed.

As a result, the working group developed a draft "Law of the Republic of Tajikistan on amendments and additions to the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan" and submitted it to the interdepartmental working group for consideration.

In order to improve the professionalism of the staff of the Office of the Commissioner for Human Rights in ensuring equality and eliminating all forms of discrimination, training courses and seminars were held on the topic "The right to equality and the elimination of all forms of discrimination", as well as on the topic "Prohibition of discrimination against persons with disabilities" with the involvement of an international expert.

We are confident that the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan uses all opportunities to

implement the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination".

2. Improving legislation to implement international obligations in the field of equality and non-discrimination

One of the important areas of activity of the Commissioner for Human Rights is to promote the improvement of legislation, and with the adoption of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", the Commissioner for Human Rights is also entrusted with the anti-discrimination expertise of draft normative legal acts.

Work continues on the analysis and study of the norms of current legislation in order to bring them into line with this Law. It is worth noting that after the adoption of this law, it became necessary to conduct an anti-discrimination examination of the current legislation. As experience shows, some of them contain discriminatory norms and provisions that promote inequality.

To this end, by order of the Head of the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan, an

interdepartmental working group was established to develop anti-discrimination legislation, which included representatives of the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan, the Ministry of Justice, the Prosecutor General's Office, the Commissioner for Human Rights, the Committee on Women and Family Affairs, and representatives of civil society, which is actively working.

In accordance with part 2 of article 13 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", the powers of the Commissioner for Human Rights include making proposals to improve legislation on the right to equality and elimination of all forms of discrimination, conducting an anti-discrimination examination of draft normative legal acts, and submitting conclusions on the compliance of the draft normative legal act with legislation on equality. and the elimination of all forms of discrimination.

This law also provides for the adoption of a number of other regulations, including the procedure for mediation and the procedure for conducting an anti-discrimination examination. However, despite the implementation of the law and measures taken, these regulations have not yet been adopted, hindering the effective implementation of the legislation. The existence of such provisions in the law, and the

lack of regulations, has caused confusion in practice. Therefore, it is advisable that the working group's work in this area is actively supported by development partners.

In 2024, an interdepartmental working group developed a draft Law of the Republic of Tajikistan "On Amendments and Additions to the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan" in order to bring this Law into line with the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", which entered into force on June 20, 2024. year No. 2057.

These amendments are intended to strengthen the powers of the Human Rights Commissioner in relation to equality and the prohibition of discrimination, as well as related matters.

In particular, part 1 of Article 17 has been supplemented with the following provisions: "The Commissioner for Human Rights does not consider applications and complaints on disputes between citizens, with the exception of disputes on discrimination." Since, according to the previous provisions, the Commissioner for Human Rights did not consider complaints about disputes between citizens, although the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" provides that the authorized State

body considers applications and complaints of individuals and legal entities or groups of persons on the facts of discrimination.

The addition of article 17¹ (Mediation) was introduced due to the fact that, in accordance with the fourth paragraph of part 2 of Article 13 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", the authorized body responsible for ensuring equality and elimination of all forms of discrimination takes measures to reconcile the parties between the potential victim of discrimination and the person allegedly who committed a discriminatory act.

Article 22 has also been supplemented with part 2 as follows: "The Commissioner for Human Rights conducts an anti-discrimination examination of normative legal acts and their drafts in accordance with the procedure established by the legislation of the Republic of Tajikistan and submits an opinion on their compliance with legislation on equality and the elimination of all forms of discrimination." This provision follows from the second paragraph of part 2 of Article 13 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination".

Moreover, taking into account the submission of a special report on the state of observance of the right to equality and the elimination of all forms of discrimination, relevant amendments and additions have been made to articles 25 and 26 of current Law.

The Interdepartmental Working Group continued its activities in this direction and, in order to bring the Labor Code of the Republic of Tajikistan into line with the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", developed and submitted to the Government of the Republic of Tajikistan a draft Law of the Republic of Tajikistan "On Amendments and Additions to the Labor Code of the Republic of Tajikistan".

A working group on the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" has also been established under the Commissioner for Human Rights (consisting of the heads of the structures of the Office of the Commissioner for Human Rights)The Working Group on the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" conducted an analysis of the laws of the Republic of Tajikistan "On Civil Service", "On the protection of the rights of the child", "On military dutyand

military service” and submitted them to the interdepartmental working group for consideration.

The moments of the meetings of the Working Group on the implementation of the Law of the Republic Tajikistan On Equality and Elimination of all Forms of Discrimination"

Also in this regard, in 2024, the staff of the HRC presented conclusions to the draft laws of the Republic of Tajikistan "On Amendments and additions to the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan", "On Amendments to the Criminal Code of the Republic of Tajikistan", "On Amendments to the Code of the Republic of Tajikistan on

Administrative Offenses" and "On Amendments and additions to the Labor Code of the Republic of Tajikistan."

3. Reception and consideration of applications from individuals and legal entities on issues of equality and freedom from discrimination

One of the priority areas of activity of the Commissioner for Human Rights is the reception and consideration of appeals from individuals and legal entities.

It is worth noting that the Institute of the Human Rights Council accepts and considers appeals from citizens in accordance with the laws of the Republic of Tajikistan "On Appeals from Individuals and Legal Entities", "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan" and "On Equality and the Elimination of all Forms of Discrimination".

At the same time, according to the schedule for receiving applications from individuals and legal entities, and on-site reception of citizens in cities and districts, the leadership of the UPR carries out the process of receiving, registering and

reviewing applications and provides assistance in solving the problems of applicants.

When receiving and reviewing appeals, the Commissioner for Human Rights has the right to give opinions on discriminatory situations, reconcile the parties, send recommendations to the relevant state bodies in order to restore the rights of victims of discrimination, and in case of non-compliance with recommendations by state bodies or individuals and legal entities, apply to the court to ensure the implementation of their recommendations.

In 2024, the Institute of the Commissioner for Human Rights received and considered 4 written and 7 oral appeals on discrimination issues. Written appeals relate to the following human rights and freedoms:

- the right to freedom from harassment at work – 1 appeal;
- harassment and personal integrity – 2 appeals;
- discrimination on the basis of disability – 1 appeal.

It is worth noting that the received appeals contain complaints about the decisions or actions (inaction) of the following subjects:

- Ministry of Education and Science – 1 appeal;
- Ministry of Internal Affairs – 1 appeal;

- individual - 1 appeal;
- Head of the Center for Food Safety of Shahrinav district – 1 appeal.

Of the 4 written appeals, 2 were considered by the Office of the Commissioner for Human Rights, 1 was sent to the Supreme Court and 1 to the Ministry of Education and Science of the Republic of Tajikistan under its jurisdiction. In their appeals, the applicants asked for assistance on issues of discrimination in the workplace, personal integrity, and refusal of admission to a preschool institution. For example, citizen K.G. appealed to the Commissioner for Human Rights with a complaint about discrimination against him by the head and leading specialist of the Center for Food Security in Shakhrinav district. According to the applicant, the current situation led to his dismissal.

In order to clarify the situation and reconcile the parties, the responsible HR Department staff held a conversation with the head, a leading specialist of the Shakhrinavsky district Food Safety Center and the applicant. During the conversation, it became clear that relations between the staff of this center have recently become tense, and the presence of other problems has also led to the severance of employment

relations. The parties failed to reach an agreement on this issue, and the applicant requested that his claim be resolved in court.

Guided by the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan" and article 19 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", the citizen's application was sent to the Supreme Court of the Republic of Tajikistan for jurisdiction to consider and determine the fact of discrimination.

It is important to recall that according to this law, a citizen has the right to protection from discrimination in court. If a person considers himself a victim of discrimination, he has the right to apply to the court with a demand to restore his right to equality and at the same time invalidate the act that caused discrimination.

Citizen U.F. also complained of harassment and humiliation of his dignity by his former superior, M.B., a law enforcement officer. During the review of the complaint, it became clear that his former boss had a personal grudge against him and harassed him even after he was dismissed from his post.

According to the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination",

harassment of a person through the dissemination of information degrading his dignity, as well as harassment through messengers is considered discrimination and a violation of human rights.

In order to reach an agreement, the parties were summoned to the office of the Commissioner for Human Rights on April 12, 2024, where the consequences of harassment and non-compliance with legal requirements were explained to them, and they reached an agreement.

Citizen J.S., a resident of the city of Dushanbe, complained verbally and then in writing to the Commissioner for Human Rights about the refusal to accept his daughter M.S. to a preschool educational institution due to her disability (the child cannot walk), and asked for assistance in placing his daughter in a preschool educational institution.

The citizen also said that he had come to Dushanbe from the Sughd region with his family to rehabilitate his daughter M.Sh. They have arrived and, since they have higher education, they want to send their child to preschool and start working. At the same time, he said that he had already applied to several preschool institutions in Dushanbe and all the documents for his daughter were ready for admission to kindergarten, however, according to him, when the preschool

authorities found out that his four-year-old daughter could not walk, they refused to accept her into kindergarten. They justify their refusal by the lack of appropriate specialists. Most often, the applicant was advised to place the child in a special school or boarding school.

It is worth noting that all people with disabilities, including children with disabilities, have the right to admission to preschool and school institutions without any discrimination on an equal basis with their peers. The content of the Law on Combating Discrimination implies that institutions and enterprises, regardless of their organizational and legal form, are required to adapt their activities, including to the needs of persons with disabilities, which is referred to in the law as reasonable accommodation. If the needs of people with disabilities are ignored, discrimination occurs, and such people cannot exercise their rights on an equal basis with others.

Regarding the oral appeal of the citizen, the staff of the Office of the Commissioner for Human Rights verbally addressed the Department of Preschool Education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Tajikistan and other relevant structures of the Ministry several times with an explanation of the requirements of anti-discrimination legislation and a request to assist in the

placement of his child. However, due to the lack of appropriate conditions in preschool institutions for the maintenance of a disabled child, officials were unable to satisfy the request of citizen J.S.

After submitting a written application and its full study, a letter from the Commissioner for Human Rights was sent to the Ministry of Education and Science of the Republic of Tajikistan on August 28, 2024, in which reference was made to the requirements of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" and the rights of persons with disabilities.

As a result, with the assistance of the Commissioner for Human Rights and a telephone conversation with the head of the Firdavsi district Education Department, on September 24, 2024, the daughter of citizen J.S. was admitted to preschool educational institution No. 130 in Firdavsi district.

Citizen J.S. expressed his sincere gratitude to the leadership of the Commissioner for Human Rights.

In 2024, the Commissioner for Human Rights considered 7 oral appeals, 5 of them from women and 2 from men.

Oral appeals relate to the following human rights and freedoms:

- discrimination on the basis of disability – 1 appeal;
- harassment at work – 1 appeal;
- harassment – 1 appeal;
- persecution and humiliation of honor and dignity – 1 appeal;
- harassment and interference in personal life - 1 appeal.

Of the 11 appeals received in 2024, 8 were related to harassment, which indicates that there are problems in this area in society.

Reception of citizens by the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan in the field of discrimination

According to article 6 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", harassment is undesirable behavior concerning any ground established by this Law, the purpose or result of which is to diminish the dignity of a person and (or) create an unfriendly, destructive, intimidating, hostile,

humiliating, insulting or offensive environment. Harassment is also considered discrimination because it violates a person's right to equal treatment.

An analysis of complaints shows that women tend to be more vulnerable to discrimination: 8 out of 11 complaints were filed by women. Harassment most often occurs in the workplace when employers abuse their position. In most of these cases, women were fired from their jobs after they were harassed, which significantly increased their vulnerability.

It is worth noting that the Republic of Tajikistan has been implementing an inclusive education program since 2011, and in this regard, the term "inclusive education" was introduced into the Law of the Republic of Tajikistan "On Education".

Unfortunately, in the case of the HRH application, social stigmatization and negative perceptions of disability exacerbate barriers preventing children with disabilities from accessing education. Since some people working in the field of education believe that such children should be raised in boarding schools, while, according to international standards, education and upbringing in such institutions negatively affects the psychological and physiological state of the child.

Another issue that should be considered is the procedure for mediation (reconciliation), which is specified in the fifth

paragraph of paragraph 2 of article 13 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination". The problem is that the country has not yet adopted a law on mediation, although the anti-discrimination law provides for the resolution of discriminatory disputes through mediation.

4. Informing and raising awareness of citizens on the right to equality and freedom from discrimination

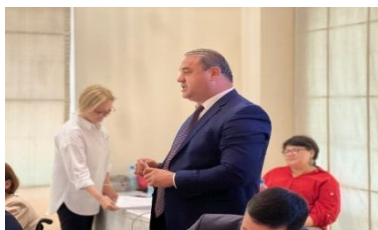
Clarification of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of all forms of Discrimination" among the population and subjects of its implementation is important due to its novelty in law enforcement practice.

To this end, the Commissioner for Human Rights considered it advisable to hold information events in stages and approved a schedule for their holding. According to this schedule, in 2024, information events were held by the leadership and responsible staff of the Commissioner for Human Rights in 11 cities and districts of the republic, including in the districts of Shahrinav, Shahritus, Sh.Shohin, Darvoz, Vanj, Rushon, Roshtkalaa, Ishkoshim, Mastchokh and the city of Rogun.

The events were attended by responsible officials of local executive authorities, education, health, social protection, culture, religious affairs, regulation of traditions and celebrations and rituals, work with women and family, youth and sports, law enforcement agencies, journalists, public activists.

Highlights of information events in cities and districts of the republic

Educational trainings with the participation of responsible persons of educational institutions, parents and specialists of Reserve classes"

In addition, in order to improve the professional knowledge of secondary school teachers in the field of ensuring equality and eliminating all forms of discrimination, 10 training courses were conducted jointly with the public organization Rushdi Inclusion in the cities of Dushanbe, Gissar, Tursunzade, Nurek, Kulyab, Rudaki, Varzob, Faizabad and Hamadoni districts. The above-mentioned events were held with the participation of responsible persons of educational institutions, parents, specialists of "Reserve classes", chairmen and activists of mahallas.

The participants of these events were provided with information on the need to adopt the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of all Forms of Discrimination", the functions of the Commissioner for Human Rights as the authorized body in the field of equality and prohibition of discrimination, the powers of state bodies and local governments in this area.

In this context, in 2024, with the cooperation of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan with the "SPIN Plus" NGO, a training course was held for lawyers and representatives of public organizations working in the field of protecting the rights of people living with HIV on May 6 in Dushanbe, May 15 in Bokhtar and June 25 in Khujand. course on human rights and the rights of people living with HIV, explanation of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and elimination of all forms of discrimination".

The course of these events was widely covered in the media, and news and reports on the outcome of the events were published on the HRC website. In 2024, in order to ensure information activities, the responsible staff of the HRC, together with the media, carried out 20 appearances on television and radio and published articles, including 5

appearances on television, 7 articles in the periodical and 8 more articles in the electronic press.

5. Analysis of reports of self-government bodies of settlements and villages on providing equality and eliminating all forms of discrimination

The Commissioner for Human Rights takes the necessary measures to clarify the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination". Despite this, employees of government agencies and local governments have not fully understood the content of the law. This is evidenced by the information provided by them to the Commissioner for Human Rights.

It should be noted that, on the basis of paragraph eight of article 16 of the said Law, State bodies and self-governing bodies of towns and villages conduct special reporting in order to register cases of discrimination and submit it to the authorized body.

In order to reflect this issue in the Special Report of the Commissioner for Human Rights, a letter of inquiry was sent in December 2024 to the self-governing bodies of towns and villages, including the executive bodies of the state government

of the city of Dushanbe, Gorno-Badakhshan Autonomous Region, Sughd region, Khatlon region, cities and districts of republican subordination: the cities of Vakhdat, Gissar, Tursunzade, Rogun, Varzob, Nurobod, Rasht, Rudaki, Sangvor, Lakhsh, Shakhrinav, Faizabad, and Tajikabad districts with a request to provide information on the registration of cases of discrimination.

During the analysis of the responses received by the Commissioner for Human Rights, it turned out that most self-governing bodies of towns and villages put issues related to discrimination on a par with issues of violence against women, the status of women in society, parental responsibility for the upbringing and education of children, the prevention of terrorism and extremism, the regulation of traditions, customs and They also often report on the events being held.

It should be noted that violence against women is only one form of gender discrimination, and the form in which discrimination occurs is different from violence.

Discrimination is unfair treatment or action against a person or group of people based on their race, skin color, origin, gender, language, religion or beliefs, national or ethnic origin, disability, health status, age, citizenship, views, property status or other circumstances, as a result of which a person

cannot exercise their rights, rights and freedoms on an equal basis with others.

It should be noted that this law is based on an important norm of international law — the "principle of equality and non-discrimination." The principle of equality requires the creation of equal conditions for all, so that everyone considers themselves a full member of society, and not outside it.

Violence is a deliberate unlawful act of a physical, psychological, sexual or economic nature against a person or group of people, which results in a violation of human rights and freedoms, causing physical pain or harm to his health, or creating a threat of such harm.

It should be understood that discrimination affects not only women, but also other groups of society.: persons with disabilities, the elderly, youth, girls, migrants, national or ethnic minorities, refugees and stateless persons who are also relatively vulnerable to it.

Thus, the main difference between discrimination and violence is that discrimination implies unequal treatment or deprivation of rights and opportunities, whereas violence implies causing physical or psychological harm to other people.

A misunderstanding of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" on the ground may deprive discriminated groups of access to mechanisms to support and prevent the consequences of discrimination. According to the law, cases of discrimination must first be registered at the local level, and the person who has been discriminated against must be able to solve the problem on the spot.

Considering the above, it would be advisable to better organize the study of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of all Forms of Discrimination" in the self-governing bodies of towns and villages, take measures to align activities and adopt local anti-discrimination regulations, and continue explanatory work in the regions.

6. Cooperation in the field of equality and the elimination of all forms of discrimination

In 2024, the interaction of the Commissioner for Human Rights with state authorities, self-governing bodies of towns and villages, public organizations, and international organizations for ensuring equality and eliminating all forms of discrimination expanded.

Cooperation has been established, in particular, between ministries and departments, local executive bodies of state power, self-governing bodies of towns and villages on issues of ensuring equality and prohibiting discrimination, improving legislation, and reviewing appeals.

The Commissioner for Human Rights's cooperation with international organizations and civil society organizations is also effective, in particular with the OSCE Program Office in Dushanbe, the United States Agency for International Development (USAID), the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, the Representative Office of the International Center for Non-Profit Law (ICNR) in Tajikistan, and the Notabene Public Foundation.

In order to strengthen the activities of the Commissioner for Human Rights and improve the professionalism of the staff of the Office of the Commissioner for Human Rights, training courses in this area were conducted, including with the involvement of an international expert. With the assistance of development partners, including the OSCE Program Office in Dushanbe, the United States Agency for International Development (USAID) and the Representative Office of the International Center for Non-Profit Law (ICNL) in Tajikistan, study tours were organized to the Republic of Croatia and the

Republic of Poland for staff of the Office of the Commissioner for Human Rights. A methodological guide on the implementation of anti-discrimination legislation has been developed for employees of the Department for State Protection of the Right to Equality and Freedom from Discrimination.

As part of this cooperation, the Commissioner for Human Rights conducted information events in 11 cities and districts of the Republic to clarify the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination". The said law was published in 1,200 copies in three languages and presented to the participants of the information events. Television and radio broadcasts were also organized through the media, and articles were published in newspapers and magazines.

Also, in order to exchange and study best practices in the field of human rights protection, in particular ensuring equality and eliminating all forms of discrimination, as well as to participate in a high-level international conference, the Commissioner for Human Rights made a working visit to the Italian Republic from 7 to 15 September 2024.

During the visit, the Tajik delegation headed by Commissioner for Human Rights Umed Bobozoda held fruitful

meetings and discussions with Andrea Beccarini, Head of the Department of Correctional Institutions of the Italian Ministry of Justice, Elena Palloni, Head of the Department for Equal Opportunities of the Council of Ministers of Italy, Sabrina Ugolini, Chairman of the Interdepartmental Human Rights Committee under the Italian Ministry of Foreign Affairs, and the Italian Commissioner for Human Rights. Marino Fardelli, Commissioner for Protection against Discrimination of the Republic of Bulgaria Anna Dzhumalieva and other colleagues.

Meeting of the Commissioner for the Human rights with the leadership Department of Equal Opportunities of the Council of Ministers of Italy

Meeting with Sabrina Ugolini, Chairman of the Interdepartmental Human Rights Committee at the Ministry of Foreign Affairs of Italy

Meeting of Umed Bobozoda - The Commissioner for Human Rights with Commissioner for Human Rights Italy's Marino Fardelli in Rome

Meeting of Umed Bobozoda – The Commissioner for Human Rights with the representative Commissioner for Human Rights of Morocco in Rome

Meeting of Umed Bobozoda - Commissioner for Human Rights with Commissioner for Protection against Discrimination of the Republic of Bulgaria Anna Dzhumalieva

During the meetings, the experience of implementing Italian laws on the activities of the Ombudsman, gender

equality, elimination of all forms of discrimination, protection of the rights of persons with disabilities, children, and the activities of public associations was studied.

At the same time, the Commissioner for Human Rights is expanding cooperation with State and local government authorities, civil society organizations, and international organizations on equality and the elimination of all forms of discrimination.

RECOMMENDATIONS

In order to further improve the situation with respect to human rights and freedoms in the field of equality and prohibition of discrimination, the following recommendations are proposed:

- Strengthen the work of the working group on amendments to the current legislation to bring it in line with the law on non-discrimination;**

- Strengthen awareness-raising efforts to explain the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination";**

- speed up the process of reviewing and adopting the Procedure for Conducting an anti-discrimination examination of draft regulatory legal acts and regulations, as well as the Procedure for conducting mediation in Discriminatory Disputes;**

- Strengthen cooperation between government agencies and the authorized State body in the field of ensuring equality and eliminating all forms of discrimination;**

- to constantly organize information events in cities and districts of the Republic to raise public awareness of discrimination;

- adopt the Law of the Republic of Tajikistan "On Mediation" and the procedure for its implementation as soon as possible.

CONCLUSION

The analysis of the Special Report of the Commissioner for Human Rights on the state of the right to equality and the elimination of all forms of discrimination shows that the adoption of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination" and its definition by the authorized State body for equality and the prohibition of all forms of discrimination have led to increased activity of the Commissioner for Human Rights and its institutional development.

As part of this process, a special structure has been created in the Office of the Commissioner for Human Rights, consisting of four staff units to exercise his powers in this area. Also, in order to bring the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan" in line with the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", relevant amendments have been made to it, which strengthen the powers of the Commissioner for Human Rights in this area.

At the same time, the report notes that the failure to adopt the Procedure for Mediation and the Procedure for conducting an anti-discrimination examination of draft regulatory legal

acts creates obstacles to the effective implementation of the law.

During this period, the Commissioner for Human Rights considered 4 written and 7 oral appeals, mainly related to issues of harassment in the workplace, discrimination based on disability, harassment and personal integrity. The Commissioner for Human Rights, using the powers provided by law, facilitated the consideration of complaints of discrimination in order to restore violated rights and reconcile the parties.

An analysis of the report shows that the Commissioner for Human Rights paid special attention to the issue of clarifying the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" and held information events in 11 cities and districts of the republic with the participation of senior officials of local executive authorities, journalists, and public activists. In addition, 10 training courses for teachers of educational institutions on the topic of equality and the elimination of all forms of discrimination were conducted jointly with public organizations.

In order to increase the legal literacy of the population in this area, 20 speeches were made in the media, 15 articles were published in print and electronic publications.

However, as indicated in the report, despite extensive information work in the field of equality and prohibition of discrimination, government officials and employees of self-governing bodies of towns and villages still have not fully assimilated the content of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", since the reports they submit to the Commissioner for human rights in this area do not comply with the requirements of this law.

The cooperation of the Commissioner for Human Rights with State authorities, self-governing bodies of towns and villages, international organizations, and public associations in the field of equality and the elimination of all forms of discrimination has expanded. The cooperation proved to be effective, especially in improving legislation, reviewing appeals, conducting training and information events, sharing experiences and studying best practices in this area.

Based on the results of the analysis of the situation in the field of ensuring equality and prohibiting all forms of discrimination and in order to eliminate shortcomings and gaps

in this area, the Commissioner for Human Rights makes a number of recommendations in the Report, such as strengthening cooperation between government agencies and the authorized state body in the field of ensuring equality and prohibiting all forms of discrimination, strengthening the work of the working group on amendments and amendments to the current legislation to bring it in line with the law on non-discrimination, Speeding up the process of reviewing and adopting the Procedure for Conducting an Anti-discrimination examination of draft regulatory legal acts and regulations, as well as the Procedure for conducting mediation in Discriminatory Disputes.

The Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan is confident that this Report will be reviewed by all actors responsible for the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", and appropriate measures will be taken to implement the recommendations presented and address the identified problems.

ТДУ 342.71 (575,3)
ТКБ 67.99 (2) 01 (2 тоҷик)
М-51

**МАЪРУЗАИ МАХСУСИ
ВАКОЛАТДОР ОИД БА ҲУҚУКИ ИНСОН
ДАР БОРАИ ВАЗЪИ РИОЯИ ҲУҚУҚ
БА БАРОБАРӢ ВА БАРҲАМ ДОДАНИ
ҲАМА ГУНА ШАКЛҲОИ ТАБЪИЗ
БАРОИ СОЛИ 2024**

**СПЕЦИАЛЬНЫЙ ДОКЛАД
УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ
ЧЕЛОВЕКА О СОСТОЯНИИ СОБЛЮДЕНИЯ
ПРАВА НА РАВЕНСТВО И ЛИКВИДАЦИЮ
ВСЕХ ФОРМ ДИСКРИМИНАЦИИ
ЗА 2024 ГОД**

**SPECIAL REPORT OF COMMISSIONER
FOR THE HUMAN RIGHTS ON THE STATE
OF OBSERVANCE OF THE RIGHT TO EQUALITY
AND ELIMINATION OF ALL FORMS OF
DISCRIMINATION
FOR 2024**

Ба чопаш 27.05.25 имзо шуд. Андозаи 60x80 1/16.
Ҳаҷмаш 9,1 ҷузъи чопӣ. Супориши № 3. Адади нашр 70
ЧДММ «Абдулло ва Искандар Ко»

ISBN 978-99985-926-1-2

